

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Scoala de fete din Arad.

Arad, 26 Iulie.

Scoala trebuie să fie un drum spre o deplină armonie socială și sufletească, o impunere de caldă disciplină, un imbold continuu de energie. Prin tot ce se ține de ea, începând dela părțile tehnice, până la cele mai ascunse taine ale pedagogiei, ea trebuie să fie o acțiune de întărire a sănătății morale și fizice, o descoperire a aptitudinelor latente, a dragostei de viață și-o vecnică înegrire și combatere a pornirilor rele. Toată acțiunea ei trebuie să pornească dintr'un senz de idealitate, căci numai și numai educației greșite sunt a se imputa cazurile de dezechilibru sufletească, atât de des întâlnite azi.

Sufletele tinere sunt atât de maleabile, încât viața lor e strâns legată de felul cum li se face educația. Povestea cu portocalele, care demonstrează așa de frumos teoria mediului, o auzim la tot pasul. Din toate aceste considerații, are o însemnătate capitală, noua școală de fete din Arad. Această școală e o mare dorință a societății aradane. Și dorința s'a împlinit așa de frumos, așa după cum o cerea mândria locală. Această școală ce n toamnă își va deschide porțile, e situată în una dintre cele mai frumoase părți ale Aradului și e o podoabă a acestui oraș. Ea s'a ridicat mândră, cărămidă după cărămidă, cu jertfă și dragoste și a ajuns a fi un memento, un punct luminos de contrazicere a multor ani de generală neactivitate. Acest adăpost de cultură zidit în stil românesc, e o grandoare arhitectonică. Aici în sălile sănătoase și mărețe în simplitatea lor, în grădina

unde vara se vor ține cursurile între boschete, în parfumurile florilor, aci unde se va instala un întreg paradis pământesc, delicatele copile vor vedea viața tot așa de frumoasă, cum o văzură ele în visurile de fecioară. Această viață cu toate decorurile ei, cu sfaturile de muncă, se va face una cu sufletele lor.

Ea le va împrumuta tot ce are ea mai frumos și le va da stăruința spre mai bine.

Intoarse mai târziu acasă, sau oprite de viață în alte locuri, ele vor întâmpina un fel de viață, în care deși au trăit și ele, nu se mai potrivește azi cu sufletul lor. Vor întâlni oameni de-acelaș neam, cari habar n'au că vecinic se frământă neamul din care fac ei parte, că lumea nu se sfârșește la Budapesta, și că mai sunt pe lume și alte lucruri, afară de gazetele și revistele ungurești... Va întâlni multe fenomene dureroase, va vedea putregaiul egoismului și visul ei, viața care a trăit-o aicea se va ridica într'un avânt de protestare. Ea va deveni o mamă bună într'o familie ideală! Va căuta să-și crească odraslele, cum o crescură pe ea și toată comoara ce-a câștigat-o aici, ea va lăsa-o copiilor ei, ca pe cea mai durabilă moștenire. Atunci, cei cari au muncit, cei cari au jertfit pentru aceasta școală se vor simți mai fericiți. Atunci marele Vasile Stroescu se va convinge că noblele lui jertfe n'au fost deșerte, iar mamele ieșite din această școală, crescând copii ideali, increzătoare în lupta spre mai bine, se vor gândi cu drag și cu recunoștință la acest institut de educație ce e merit să aibă o cardinală importanță în viața românilor de sub jugul culturii maghiare.

După probele de supremă iubire de neam și țară ce le-au dat femeile din Regatul Român, când cu Flota Națională și cari au trecut purtate de cel mai mare entuziasm prin toate regiunile unde răsuna graiul românesc, activitatea femeilor dela noi continuă cu mai multă încredere. Congresul femeilor române ținut anul acesta la Brașov, a dat în destul dovadă, că pentru femeia română, datorințele nu au rămas fraze goale. Întâmplarea a voit ca școala dela Arad să fie oarecum o demnă aprobare a acestor năzuințe.

Această școală visată de ani de zile era o adâncă și mult simțită necesitate. Până când Ardealul își avea școlile lui de fete, Bănatul, ținuturile Aradului și Bihorul, unde e atât de multă și de compactă populația românească, n'au avut până acum nici o școală superioară. Trebuie deci să se pună capăt acestor neajunsuri dăunătoare. Și școala de fete din Arad să înalță azi mândră la lumina vieții, ca o mare nădejde de viitor. Severitatea științifică a aspectului ei va primi fecioare, cărora va trebui să le arate înțelesul mare al vieții și capela, care nu trebuie să lipsească de lângă nici o școală, le va primi cu aceleași cântări, cu cari bisericuțele de bărne i-au primit pe strămoșii lor. Personalul didactic o să se compună din tot ce avem mai bun. O să se pună principalul pond pe învățarea unei limbi românești ireproșabile.

Acum părțile bihorene, aradane și Banatul au un primitor azil pentru odraslele lor. Au aici o vatră părintească, unde vor învăța să privească altcum lucruri, unde vor primi cultul conștiinței naționale. Scăpate din claustre străine, unde se încearcă să le fure limba

Din literatura italiană.

Tina Bandi. Intoarcere.

Trenul, cași cum ar fi ascultat pe Emanuele Rivotti, alerga cu o iteală uimitoare.

În picioare, la fereastră, Emanuele se uita cu nesăț la câmpiile frumoase, pe cari nu le mai văzuse de trei ani. Când auzia numele stațiilor prin cari trecea, zâmbea ca la niște prietini vechi pe cari îi întâlnește.

După o jumătate de oră o să ajungă. Se gândea la surprinderea celor de acasă, cari nu-l așteptau decât a doua zi... Dar Nanda? Cum o să-l prînească Nanda, după lipsa aceasta de trei ani?

Nanda!

Sezu, lăsă capul pe speteaza canapelei și închise ochii. Ca să-și potolească nerăbdarea ce-l cuprinsese se gândea la aceia ce-i era atât de drag.

Nanda era o rudă a cumnatului său, inginerul Sadivi, și după moartea mamei ei, a venit să locuiască cu inginerul. În puțină vreme, nevasta inginerului, sora lui Emanuele, știuse așa de bine să captiveze sufletul îndurerat al fetei, încât aceasta începuse să o iubească aproape ca pe o mamă.

Pe atunci Nanda era de opt ani. Prea înaltă pentru vârsta ei, slabă, cu părul tăiat scurt; cu

ochii ei mari negri, prea mari pentru fața ei palidă și lungă, Nanda nu era deloc frumoasă. Era însă veselă și neastâmpărată; inteligentă și bună; grațioasă câte odată, dar de o grație naivă simplă și naturală, căci nimeni nu o învățase.

Emanuele avea douăzeci de ani, și cu toate că începuse să fie ceva pentru domnișoare, totuși dânsul prefera societatea fetei aceleia ciudate, a cărei natură bizară îl atrăgea nespuse. Repede se împrieteni, și când sora lui a născut un băiețel, Nanda, luându-se după copil, nu-i mai zicea decât „Unchiul Lelo”.

Dar timpul trece fără preget.

Emanuele, care era mereu în călătorie, ori de câte ori se întorcea acasă, găsea pe Nanda tot mai puțin copilă, și când se întorcea după o călătorie de un an ce o făcuse în Africa, găsisse pe Nanda domnișoară. Nu mai era slabă, din contră avea o talie rotundă și o proporțiune de forme minunată. Părul negru, strâns la spate, îi împodobește frumos chipul oval, în care ochii luminoși nu mai păreau prea mari, iar gura ei, se deschidea des surizând ștregărește și cam impertinent, lăsând să se vadă două șiruri de dinți minunați.

Nanda îi zicea tot „Unchiul Leo”, iar dânsul își inchipuia că o iubește ca pe o rudă. Însă, într-o seară, la un bal, văzând că un tinăr se uita și vorbește prea mult cu ea, Emanuele a simțit în inimă o împunsătură dureroasă, care l-a făcut să-și dee sama de dragostea ce avea pen-

tru dânsa. Mai târziu, când a rămas singur în camera sa, Emanuele a căutat să vadă ce se petrece într'insul, și lumina pe care a descoperit-o, i-a luat vederile. Fetița cu care petrecuse, a văzut-o așa cum era: ființa pe care o iubea nespuse. Nu-și putea da seama când și cum se schimbase în sufletul său, dragostea aceasta, și azi, nu putea decât să-și plece capul, în vis, în fața faptului îndeplinit. Invins și vesel, căci o voce internă îi spunea că și Nanda îl iubește... Se înțeleseseră totdeauna așa de bine! Cu plăcere își aducea aminte că Nanda, în seara aceea, răspundea cam ursuză la complimentele ce-i făcea tânărul acela, și că pe dânsul l-a primit cu un suris luminos, când a venit să-i ceară valsul pe care i-l făgăduise.

În noaptea aceea Emanuele nu s'a mai culcat. A stins lampa și a deschis fereastra. Cele dintâi raze ale zorilor luminau cerul albastru curat, în dimineața aceea rece de Martie, și mișcat, a salutat ziua care răsărea, și care va lumina poate, fericirea lui. Inchise fereastra și lipindu-și fruntea arzătoare de geamuri, se uită la marea spectacol: victoria luminei asupra întunerecului, spectacol pe care l-a admirat în totdeauna în viața lui de rătăcitor.

Dar în acelaș timp, simți o durere vie în inimă. Își aduse aminte, că peste câte-va zile va trebui să plece în Tibet, unde va trebui să stea doi sau trei ani. Se angajase, și nu putea să nu plece. Dar plecând, însemna poate să piarză pe Nanda, și toată fericirea.

și legea, scăpate de ghiarele culturii ungu-rești, de piroteala șovinismului, le va întâmpina aici idealul și dragostea de mamă.

Prefect acuzat de panslavism. Bănuielile tradării de patrie își rup cu furie zăgazurile ieșind din cercul naționalităților, asupra cărora se răsfrângeau atât de des. Maghiarul a ajuns în situația bolnavă demnă de compătimire a eroilor din dramele lui Shakespeare. În fiecare om, care-l inconjoară, el vede un atentator la viața a tot ce e unguresc. Astfel cetim, că prefectul comitatului Arva a fost acuzat de panslavism. Ce se mai zicem acum de noi, cari în urma deosebirii noastre de limbă și cultură suntem mai străini de Maghiari, când ei vin și pe **insuș reprezentantul ales de ei al puterii** și autorității de stat în comitat îl acuză de trădare. Prefectul Simeon Csaplovics ce e drept a căutat să se desvinovățească aducând dovezi de hiperzelul cu care a știut să împrăstie printre slovaci razele luminoase „idei”, impunându-le limba în școlile populare, ce brumă mai au. Inșă înzădar. Ungurii țin una și una, că e trădător. De afirmația aceasta nu se ferește — deși nu o face pe față — nici ziarul guvernamental, ce se pretinde a fi serios: „Budapesti Hirlap”.

Dacă această manie a bănuiei va continua știe Dumnezeu unde vom ajunge. Azi sunt bănuții prefectii, mâne miniștri și pomâne?... *

Căderea cont. Berchtold. In ziarele mondiale apar tot mai insistente știrile despre apropiata cădere a ministrului de externe, a contelui Leopold Berchtold. Deja de mult se discută că talentele sale în materia diplomației nu sunt în raport cu relațiile externe destul de încălcate ale monarhiei austro-ungare. Seria de eșecuri ce a revenit alianței triple, și în special monarhiei, în decursul conflictelor mai noi, se atribuie în mare parte stângăciei sale prestate în oficiul cel mai greu ce îl are monarhia.

Căderea contelui Berchtold a devenit iminentă din clipa în care a forțat o oarecare atitudine Germaniei în ce privește ocuparea Sandjaciului Novibazar. Germania a răspuns la acțiunea aceasta a contelui Berchtold protestând cu energie și calificând acțiunea de o încercare întârziată. Planul anexării Sandjaciului s'a confirmat prin diferite demersuri diplomatice și militare. Astfel s'au ținut consilii intime între ministrul de război Krobatin și contele Berchtold, fără a se accepta propozițiile ministrului de externe.

Azi căderea contelui Berchtold e semnalată

ca fapt împlinit atât prin surse berlineze și parisiene cât și prin cele vieneze. Urmașul contelui Berchtold se crede a fi contele Bilinski. Se mai vorbește de contele Thurn, Mérey și contele Szécseny. Se mai ia în combinație și contele Otto Csernin, de naționalitate boem.

Un important consiliu militar în Viena. Ni se mai anunță din Viena: Ieri după amiază a avut loc un important consiliu militar în ministerul de externe între contele Berchtold și ministrul de război Krobatin. Contele Berchtold l'a chemat telegrafic pe ministrul de război la acest consiliu. După acest consiliu ministrul Krobatin a plecat încă în cursul după amiezii la Heiligenblut în Carintia, ca să fie de față la exercițiile militare, ce le execută acolo o divizie de artilerie cu un nou sistem de obuziere.

Din ministeriul de război s'a răspândit ieri vestea despre o chemare sub arme în număr mai mare a rezerviștilor, ceea ce a produs mare neliniște în populație. Din locurile competente se desminte însă că s'ar fi luat măsuri pentru o mobilizare a armatei și știrea s'a putut naște numai în urma împrejurării, că ministrul de război a comandat ieri un număr mai mare de cai, după cum se afirmă, pentru manevrele cari se vor începe în 26 August. Rezerviștii vor fi chemați sub arme în mai multe turnusuri, dar numai cei obligați la exercițiul de arme.

Decorarea marelui Bohemiei cu lăna de aur. Ieri înainte de amiază mareșalul Bohemiei, prințul Lobkowitz a fost primit în o audiență de o jumătate de oră, cu care prilej M. Sa l'a dăruit cu lăna de aur. În urma acestei înalte distincții, se ia ca sigur că M. Sa monarhul a primit demisia mareșalului Lobkowitz și deoarece nu s'a luat nici o măsură pentru numirea unui nou mareșal, se crede că prin aceasta s'a făcut primul pas pentru suspendarea autonomiei Bohemiei și intrarea în vigoare a măsurilor excepționale contemplate pentru remedierea stărilor financiare în Bohemia.

Opoziția maghiară. În atmosfera politică ungurescă e deplină liniște. Ecourile întârziate ale furtunelor parlamentare de astă primăvară se aud tot fără putere. Din mult trâmbițată campanie opoziționistă nu s'a ales nimic. Din când în când cetim doar câte o știre fără importanță despre întâlniri fără însemnătate între șefii opoziției maghiare. Cel mai activ e contele Andrássy, care se obosește zădărnice să-și refacă autoritatea prin înighebarrea unui partid.

Dar oare, avea dânsul dreptul să oblige pe fata aceea, o copilă aproape, să se lege de existența sa, care era mereu în pericol, tocmai acum în ajunul unei călătorii din care putea nici să nu se mai întoarcă? De ce să pună doliu pe o viață care de-abia începe? Iubirea ce simtea pentru ea, îl făcea să se cutremure la acest gând. Dar dacă Nanda nu-l iubea? Ah! ar fi mai bine să nu știe nimic! Ar fi fost prea dureros pentru el, să plece cu gândul că ea nu-l iubește.

S'a hotărât să tacă și a putut să ascundă în fundul inimei lui orice manifestație externă de dragoste în tot timpul zilelor cât a mai stat acasă, dar în ziua plecării, n'a mai fost stăpân pe el. Nanda era palidă, și se ghicea sbuciumul său sufletesc; iar în ochii cari nu-l mai lăsau, dânsul citi ceea ce nu îndrăsnise să-i ceară. La plecare, nu a îndrăsnit s'o sărute, cum făcea altă dată: a luat-o de amândouă mâinile și strângându-i-le zise:

— Nu mă uita, Nanda, și... așteaptă-mă!...

Fata, n'a putut să răspundă; ochii ei înotau în lacrimi și spuneau că l-a înțeles.

Emanuele plecase mulțumit. Dar Nanda?... Trei ani! Câtă vreme! Dânsa s'a mărit... vre-un altul o fi iubit-o... i-o fi spus-o... i-o fi răspuns și dânsa... Indoiala aceasta, timp de trei ani, i-a slăbit credința că este iubit, cu care pornise. Și azi, când era să sosească, par'că îi era frică să stea de vorbă cu el însuși. Acum i se părea că și-a făcut numai iluzii, că speranța era imposi-

bilă. Turburarea ce-i citise în ochi, în clipa plecării, fusese numai părerea de rău de plecarea „unchiului Lelo”, într'o călătorie lungă și periculoasă, din care poate nu se mai întorcea.

Chinuit de aceste gânduri, Emanuele când ajunse, nu a simțit bucuria pe care credea că o s'o simtă, după o atât de lungă așteptare.

Apucă geamantanul și se dete jos din tren. De teamă ca să nu întâlnească vre-un cunoscut, trecu în grabă cu capul în jos printre mulțime și numai când fu de cealaltă parte a gării, se uită împrejur, și după ce cuprinse cu o privire toată piața, se urcă în prima trăsură.

După câte-va minute, sună la ușa casei sorei sale.

Femeia care-i deschise, era o servitoare veche a casei, și când îl văzu, ridică brațele în sus, uimită. Emanuele îi spune să tacă și intră în sufragerie, unde sora lui lucra, așa de absorbită, că nici nu a băgat de samă când a intrat, și până să-și dea sama, Emanuele o și apucase în brațe.

După cele dintâi întrebări și răspunsuri, și după ce-i spuse din ce pricină sosise cu o zi mai înainte, Emanuele șezu lângă dânsa, și o întrebă de ai casei.

— Ce face Alberto?

— Alberto este tot ocupat; vine numai la masă, dar este bine.

— Dar copii?

— Au ieșit cu Nanda, dar trebuie să se în-

Franța și România.

Paris, 22 Iulie.

Este vădit, că răsare din tot ce se face, din tot ce se spune, din tot ce se scrie în Franța, că marea națiune latină se apropie din ce în ce mai mult de vrednică ei soră: România. Ar fi banal să accentuez cu câtă simpatie s'a urmărit aici intrarea hotărâtoare a regatului dunărean în sfâșierile din Balcani: nu numai Franța, dar toate puterile europene — afară poate de Unguri — au dovedit dragostea pe care li-o inspiră justa cauză a României. În diplomația și în presa franceză însă se pot vedea lămurit tendinți de o strânsă legătură sentimentală cu sora ei latină, după o epocă de incontestabilă răcire a relațiilor lor politice și economice, provenită din atâtea cauze și din atâtea efecte!

Am accentuat mai sus, că legăturile cari vor să strângă la olaltă Franța și România sunt mai ales sentimentale. În vremurile acestea de interese pozitive, cuvântul și faptul sunt semnificative. Nu numai dorința unei apropieri politice se observă în articolele din presa franceză cu privire la România. În *Matin* de astăzi, 22 Iulie n., a apărut ca articol de fond, sub o bine reușită ilustrație care-l prezintă pe regele Carol urmărind printr'un ochian mișcarea armatelor sale, studiul pe care-l traduce mai jos și pe care-l iscălește deputatul conte de Kerguezec, un nobil breton. Vă veți convinge cetindu-l că rândurile lui sunt departe de a-i fi fost dictate de nuzinți politice avantajoase țării lui, căci autorul dojeneste Rusia, această alianță a Franței, pentru ingrătitudinea ei față de regatul român. Adevărul este că deputatul francez ca toți politicienii și ziarisții de aici nu fac decât să exprime cu spontaneitate admirația, dragostea și prietenia pe care li-o inspiră, poporul român, care prin minunatele lui calități de muncă, de civilizație și de bravură a cucerit toate inimile drepte și toate mințile bine cugetătoare. — A. C.

Pe când, în 1877, Rusia își istovea puterile sub zidurile Plevnei, marele-duce Nicolae a conjurat România „în numele lui Dumnezeu să-i vie într'ajutorul armatelor lui și al creștinătății.”

România intră în campanie, vărsă cel mai curat din sângele ei pentru liberarea creștinilor din Orient și, împiedecând calea lui Osman pașa, ea hotărî biruința în favoarea vulturului rusesc.

Când sună ceasul socotelilor, la congresul din Berlin, serviciile aduse fură litate și, supremă deriziune, în vreme ce Bulgariei i se da libertatea și imense teritorii, în vreme ce se da mai bine de 4000 km. pătrați Sârbilor cari nu făcuseră aproape nimic, și o parte din Epir și din Tesalia Grecilor cari nu sloboziseră nici măcar o singură ghiulea de tun, Românilor li se lua Basarabia mult iubită, dându-li-se în schimb o Dobrogea sălbatecă, incultă, și care, pentru a fi pusă în valoare cum se și întâmplă

toarcă de grabă... Lucio este în clasa întâi gimnazială, iar Joletta...

Emanuele o intrerupse:

— În gimnaz! Și eu îi adusesem soldați de plumb!

— Nu te teme, că cu toate astea este tot copil.

— Dar... Nanda?

— Nanda este domnișoară, și este foarte frumoasă. Nu crezi? Anul acesta, a făcut furori în baluri.

— Adevărat?

— Adevărat! Dar este cam ciudată: trebuie să ne rugăm mult de ea, ca s'o putem duce la vr'o petrecere.

— Totuși îi plăceau mult balurile!

— Da, dar acum s'a schimbat mult. Eu cred că este amoretată.

Emanuele se uită cu grijă la sora lui.

— Și de cine? — o întrebă prefăcându-se nepăsător.

— Zău nu știu! M'am căznit să aflu, dar n'am descoperit nimic.

— Poate ți se pare.

— Nu cred. Vezi tu, la vârsta ei, frumoasă și admirată cum este, să-i fie urit să meargă la petreceri! Și mai este ceva: au cerut-o mulți, cu cari ar fi putut fi fericită, și i-a refuzat pe toți. Acum, îi face curte inginerul Maducci, un tânăr

de atunci încoace, a necesitat o muncă și o răbdare de cari numai această rasă laborioasă a fost în stare.

Nedreptatea aceasta părea așa de flagrantă însăși diplomației, încât reprezentantul nostru d. Waddington strigă că voind să-și potolească conștiința, spunea Europei că era datoară să facă ceva pentru România.”

Au trecut de atunci treizeci și cinci de ani și România încă n'a primit nimic.

Ea se puse pe lucru și printr-o muncă activă și persistentă, ea a mers către un avânt economic și agricol de care înzadar s'ar căuta o pildă la fel.

Departate de a voi să-și reia revanșa față de nedreptățile soartei, ea nu avu altă dorință decât aceea de a trăi în pace și în muncă. Când avură loc evenimentele din Balcani, puterile aliate își proclamă voința de a nu rupe tratatul din Berlin, de a nu căuta cuceriri teritoriale și de a urmări numai liberarea creștinilor. Cum aceasta era și politica Românilor, ei au trebuit să stea cu arma la picior. A doua zi după biruințele lor, aliații, mărturisind că-și bătuseră joc de Europa, își deteră pe față intenția de a se îmbogăți cu averile celor învinși.

Această schimbare de front trebuia în mod fatal și matematic să silească România de a intra și ea în joc.

Intr'adevăr: putea ea să rabde ca Bulgarii, cari dovediseră lumii ardoarea lor războinică, setea lor de cucerire și duplicitatea lor, să crească în proporțiuni așa de mari, încât echilibrul balcanic să fie răsturnat?

Aceasta era cu atât mai imposibil și cu atât mai priemțios, cu cât granița românească dela Dobrogea era deschisă Bulgarilor și capitala abea la câteva ceasuri de această graniță. În ceasul acela am spus și scris în Franța că dacă România nu va obține compensațiunea pe care o dorea, ea va face război.

Aceasta era pentru dânsa o chestiune de siguranță și de demnitate, și însăși soarta coroanei era angajată în joc. Ea ceru deci o compensațiune și o garanție.

Faptul că Franța a înțeles dreptatea acestei cauze, îi face onoare.

Conferința dela San-Petersburg dete Silistra României; dar aceasta nu mai era îndeajuns. Purtarea Bulgariei în cedarea Silistrei ca și față de aliații ei a fost astfel încât nimeni nu se mai îndoaia de intențiunile ei. Aliații își dădură seama că într-o zi vor fi nevoiți să se aperse împotriva Bulgarilor.

Îmbătați de victorie, ameiți și închipuiți de cuceririle lor, puțin scrupuloși față de mijloacele lor, ei deveniră o primejdie a cărei neînlturare ar fi fost o nebulie.

cu o poziție admirabilă, dar nici nu vrea să se uite la el.

— N'ai întrebat-o?

— Da, dar nu mi-a spus nimic.

Emanuele se ridică de pe scaun.

— Aș vrea să mă schimb, înainte de venirea copiilor.

Când s'au întors copii, Emanuele, după manifestațiile de bucurie, le dădu la fiecare darurile ce le adusese. Nanda se uita uimită la un inel ce-i dăruise, cu smarald verde înconjurat de diamante.

— Unchiule, este prea frumos și prea scump inelul ce mi-ai adus.

— Nu! pentru mânușile tale nimic nu poate fi prea frumos.

— Îți mulțumesc unchiule.

Dupăce toți se uită la inel, Nanda îl luă, îl puse în cutia lui și o închise:

— O să i-l arăt și lui Alberto, când s'o întoarce.

Și ieși.

Emanuele se uită lung la ea:

— Ai dreptate, zise, s'a schimbat mult.

Seara, Emanuele rămase singur cu Nanda în sufragerie.

— Ce lucruri frumoase trebuie să fi văzut pe acolo, unchiule Lelo!... o să te rog să ni le povestești toate, toate câte ai văzut...

Dânsul o întrerupse cu un gest:

— Nu ți-a plăcut inelul, Nanda? Ai fi dorit mai bine o păpușe?

România nu putea să nu poarte război.

Intransigența și ambiția țarului Ferdinand au servit mult proiectele și interesele celor din București. În ziua când România își va dicta voințele la Sofia ea va trebui în mod logic să ceară granița care să-i lase Rusciucul, Șumla și Varna.

Austria nu-i va putea împiedeca planurile, iar Europa nu poate să uite că aceasta va fi poate recompensa eforturilor dela 1877.

Și apoi nu e și în interesul Europei ca supremația din Balcani să rămână în mâinile unui popor laborios și onest care a dat de un sfert de veac încoace atâtea dovezi de iubirea lui pentru pace?

Cât despre Franța, trebuie să-i ajungă a-și spune că cauza României este dreaptă.

Și dacă sunt unii cari vor să se gândească mai departe, să se gândească că România se numește „Franța Orientului”.

Pe malurile Mării Negre există, într'adevăr, o oază unde cultura noastră este așa de bine împlântată, încât numai voind, am putea să răsărăm niște splendide roade franceze!

Gustave de Kerquézac
deputat.

Unitatea Neamului — prin Latinitate.

Fiume, 25 Iulie.

Caro amico!

„Triesta ha avuto una grande

„vittoria italiana!.....

„Sono stato sul Monte Maggiore

„e ho salutato dall'alto: la Vale

„d'Arsa „Romaneasca”.....

„Viva la fratellanza latina!

„Viva la Romania! Saluti!....

X. Y.

Din rândurile de mai sus reese, că oriunde ar fi Românul nu pier... tot își mai aduce aminte de origina de și nu se poate exprima în limba lui maternă. Ca să fiu mai explicit față de cititorii „Românului” trebuie să mă refer la unele corespondențe trimise ziarului în primele luni ale anului curent, din Istria și porturile Adriatice, din Italia și Austria.

Autorul salutului dragăstos, reprodus într'un pasaj, din care a trebuit să suprim câteva cuvinte — făcând serviciu censurei austriace sau ungurești — este originar român din Istria, stabilit la Triest, după ce și-a complectat studiile superioare în Italia, unde după multe succese în publicistică, a avut singura nefericire de a-și pierde graiul străbunilor

— Ai dreptate să zici așa, pentru că nu ți-am mulțumit cum trebuia, dar surpriza mea a fost tot așa de mare ca și bucuria ce am simțit văzându-l.

— Când erai mică, și când îți aduceam câte un dar, tu mulțumeai „unchiului Lelo” cu o sărutare. Aș putea cere și azi, o asemenea sărutare, dar azi, dorese ceva mai mult.

— Ce anume?

Aș vrea să-ți pui eu însumi inelul în deget.

— Ah! dacă este vorba numai de atât! Și în fugă, aduse inelul.

Dânsul o opri.

— Inceț, dragă Nanda. Căci, înainte de toate aș dori ca tu să înțelegi de ce este vorba... Punându-ți inelul în deget, eu mă gândeam la un pas serios și mare...

Nanda se uită la el, și-i întinse iar inelul.

Emanuele îl luă, i-l puse pe deget, și o întrebă:

— Nanda, ai înțeles?

Ochii ei mari și strengărești se pironiseră în chii lui și cu glas grav zise:

— Da Emanuele.

Pentru conformitate: I. T. Alian.

pe care îl vorbesc astăzi numai nouă sate din Istria și anume:

Ținutul Valea d'Arsa

1. Susnevița (Frascati) cu 57 case, locuitori	260
2. Novo-Selo (Satul n.)	200
3. Senovie	210
4. Bârdo	550
5. Letai	102
6. Grabnic	150
7. Gradina	152
8. Fieni (Ziena)	250
9. Muna (Munții)	400
Familii 467 Locuitori 2274	

Nu pot descrie bucuria acestui frate istriean ce și-a exprimat-o față de un grup de Români cu cari a avut ocazia să stea în contact mai multe zile chiar în patria lui natală și anume: „Triestul italian” după propria lui expresie și în vorbă și în scris.

Prima grijă i-a fost ca să ne puie în curent cu tot ce au făcut: „Parlamentarii Italiani din Istria”, privitor la introducerea limbii românești în școlile comunale din Istria și anume în cele nouă sate, resfirate din muntele: M. Maggiore, deasupra Abaziei, până în dreptul Triestului, în imediata apropiere de Albona și Capo d'Istria.

Îmi vor rămânea memorabile cuvintele sentimentale ce isbucneau din adâncul sufletului său îndurerat, la adresa dușmanilor cari au zădărnicit introducerea limbii românești în Istria. Ca să ne convingă de dragostea cauzei ce o apăra de câteva decenii și prin vorbă și în scris în diferite împrejurări a organizat imediat o excursiune în satele românești, la care au participat trei români din țările subjugate, unul din România, doi din Istria și doi publiciști italieni.

Entusiasmul întâmpinat în drumul nostru, începând dela Triest, Capo d'Istria, Albona, Parentzo, Sta Dominica, Lacul Valea d'Arsa — de unde se însăriră comunele românești până la Abazzia—Fiume a întrecut orice limită îndeosebi în părțile locuite de Români și Italiani.

Bună-ziuă — Domnul cu voi! Eviva! Rumeni... Saluti... cuvinte scumpe tuturor excursioniștilor — par'că îmi vibrează la ureche și în momentul acesta când pun pe hârtie amintirile ce mă leagă de îndepărtatul colțisor românesc din Istria.

Nu voiu uita niciodată pe simpatici bătrâni: Scrobe, Glavina, Miclaus, Iosefs, Miclaus Giusep-pe etc., cari își amintesc cu drag de toți Românii cari au fost prin Istria, începând cu veteranul cercetător al Coloniiilor romane: Burada, Popovici, Grădișteanu, Curelea, Cretu etc. precum și de M. Sa regele Carol și regina Elisabeta, cari au avut înalta bună voință de a se întreține cu o delegație mai numeroasă de Istrieni cu ocazia unei vizite la Abazia.

Rând pe rând se întreceau bătrânii și tinerii ca să ne conducă pretutindeni spre a ne arăta ce bunuri le-a mai rămas ca reminiscență din trecut dovedindu-ne cu prisosință originea lor pur românească. Păreau însă foarte mâhniti de hotărârea guvernului dela Viena care și-a dat asentimentul pentru slavizarea acestor nouă comuni românești prin școală și biserică, astfel precum au procedat cu: Morlahii, Cicii și Scochii ai căror străbuni au vorbit românește, pe când descendenții lor de astăzi sunt slavizați cu totul și prea puțini deveniți italieni.

Ca să ne dea dovadă cumcă n'a dispărut din ei orice afinitate de rasă cu noi, au căutat ca să ne vorbească tot timpul fie în dialectul istriean fie în limba italiană. — Pe când ne găsim la o masă comună în Susnevitza și-a permis să se strecoare nepoftit și institutorul slovac din localitate, dar cum n'a vrut să-i vorbească nimenea limba slavonă, a fost nevoit să plece dela masa comună mai mult ridiculizat de către Istrieni, într'u cât au făcut unele zeflemele pe seama nepoftitului, spunându-i verde ca să le respecte limba maternă cel puțin când se găsește în fata unor Români veniți din depărtare ca să-și viziteze frații amenințați cu slavizarea.

Printre excursioniști erau și trei publiciști de valoare, cari au luat act de această manifestație fățișă și au adus-o imediat la cunoștința deputaților din dieta Istriei și celor dela Triest.

În legătură cu aceste manifestații spontanee din partea Istrienilor în contra slavismului, ni-s'au pus mai multe documente la dispoziție, dintre cari astăzi mă voiu mărgini de a reproduce prescurtat desbaterile ce au avut loc în dieta Istriei, pentru introducerea limbii române în școlile comunale istriene:

Dieta Istriei, Parenzo.

Sedința dela 10 August 1910.

La ordinea zilei fiind punctul al IV-lea privitor la înființarea unei școli românești în Sus-Nevița (Frascati) i-se acordă cuvântul dlui dr. Scampichio d'Albona, care își începe cuvântarea cu un istoric amănunțit referitor la comunele românești din Valea d'Arsa cu centrul la Sus-Nevița, precum și privitor la Jieni și Mona-Munții. După ce citește mai multe pasagi din lucrările marilor scriitori: Miklosich, Kandler, Combi, Ascoli, Fiker, Gomig, Zechner etc. cari s'au ocupat foarte mult despre originea elementului românesc din Istria, dându-ne și statistici cari variază între 2500—10.000 de locuitori, conchide că este incontestabil cumcă Românii din Istria sunt de aceeași origine cu Daco-Românii și cu Macedo-Românii, deci fac parte din masa mare a latinismului, fiind originari din glorioasa Roma.

Printre alte argumente, ca să-și susție motiunea prezentată dietei, dr. Scampichio face cunoscut că locuitorii din Sus-Nevița au prezentat în sesiunea anului 1888 o petiție, cerând dietei ca să încuviințeze deschiderea unei școli românești. Cererea lor a fost susținută de către meritosul deputat dr. Francesco Constantin, rugând dieta ca să aprobe justa cerere a Istrienilor.

Cu părere de rău, constată însă drul Scampichio că dela 1888—1910 au așteptat în van bietii Români ca să li-se aprobe cererea, ba din contră aduce la cunoștința dietei, că în ultimul recensământ Românii au fost trecuți drept Croați spre a le conplăce Slavilor din monarhie.

Critică vehement argumentele aduse de către dr. Zaginia în contra elementului românesc din Istria, pe cari îi consideră cu totul slavizați de când s'a introdus limba croată în școli și în biserici, întru cât mai toți termenii principali de cari se servesc în convorbirea zilnică sunt de origină slavă și că ei nu se mai numesc Români!

Drul Scampichio care a fost alesul lor în diferite rânduri, spulberă argumentele deputatului Zaginia — tradus Minciună — și traduce în plină ședință cuvintele: Domnu cu voi, Domnu cu tine, ruga, bassirica, vipt, vir, lapte, carne, sare, pera, lara, avlatu, cerne, lingura, frasis, secure, galgina mugliera, mușat etc... termină: cu limba noastră tradus de autor: „Lingua nostra, e casi via discovrendo”.

Deputații din dieta aplaudă frenetic și aprobă motiunea în senzul de a interveni la comisiunea școlară spre a face demersurile la Viena ca să li-se aprobe Românilor introducerea limbii române în școalele comunale, sau în caz contrar dieta Istriei să dea mijloacele necesare ca să se deschidă o școală privată românească pe lângă școala comună unde se predă limba slavonă.

Aceste intervenții în numele Românilor din Valea d'Arsa s'au făcut în baza paragrafului 19 din legea fundamentală dela 1867 și art. 1 din legea provincială din 30 Martie 1870, în care se prevede că se poate deschide o școală de limbă românească dacă la distanță de o oră de unde va funcționa școala se pot găsi 40 de elevi ca aderenti spre frecvență. Astfel că drul Scampichio își termină motiunea cu o statistică incontestabilă făcută în 1899 când se găseau numai în cele 7 comune din Valea d'Arsa 3061 de suflete în afară de Jieni — Sceane — și Moni — Munții.

La discuție au luat parte dr. Gambini și dr. Rizzi cari și-au manifestat teama că intervenția se va lavi de multitate la centru, unde s'a decretat slavizarea celor nouă sate din Istria și ca argument declară în ședința plenară a dietei, cumcă la prima intervenție s'ar fi dus un delegat școlar la Sus-Nevița spre a controla dacă într'adevăr sătenii au semnat petiția adresată dietei și cum ei erau intimidați de preotul local — tot un slav — au declarat că li-s'au impus semnăturile numai de către câțiva tineri din Istria!

Președintele rezumând cuvântările pronunță următoarele cuvinte:

Dieta provincială deliberează art. 1. Invită consiliul școlar al provinciei Istria ca să facă toate demersurile pentru a se deschide o școală comună română în Sus-Nevița, Frascati — pe seama coloniei românești existentă astăzi — având ca limbă de predare cea românească și ca obligatoare limba germană.

Art. 2: Comitetul provincial se însărcinează spre a face neapărat toate lucrările necesare „Opului oficial”.

Reiese deci din cele expuse mai sus că frații Italiani din dieta Istriei în cap cu drul Scampichio — fiul marelui filoromân Scampichio d'Albona unde a fost găzduit ilustrul nostru savant Ion Maiorescu când a vizitat Istria — au adus în două rânduri chestia școlară a Românilor din Istria în desbaterea dietei la 1888 prin drul Francesco Constantin și în 1900 prin drul Scampichio, dar au întâmpinat mari piedeci la Viena, unde dietează Slavii și Ungurii în contra Italianilor și Românilor. Evident că luminatul dr. Scampichio a prevăzut că și în 1900 era să se respingă intervenția dietei

pentru salvarea elementului românesc din Istria, când și-a terminat cuvântarea cu cuvintele următoare:

„A voi onorevoli colleghi, faro soltanto presente che io difendo oggi la causa di una stirpe nobilissima, dimenticata in una regione poco conosciuta, abbandonata a sé stessa, da tutti trascurata; di una stirpe avente comune con noi l'origine nelle glorie di Roma; la quale dobbiamo perciò associare ai benefici della nostra civiltà. Io sono certo che voi tutti nel vostro patriotismo, nel sentimento di fratellanza nel pensiero di opesare giustamente, troverete sicuro impulso a dare il vostro suffragio alla mia mozione.”

Am ținut să-mi termin o parte din notele mele de drum tot cu un pasagiu în limba italiană, extras din cuvântarea fratelui italian din Istria, care și-a exprimat indignarea în contra

celor dela Viena cari nu-și cunosc prietenii, ci din contră își sporesc numărul dușmanilor prin slavizarea Românilor din Istria, prin maghiarizarea fraților Ardeleni și prin rutenizarea Bucovinienilor.

Cuțitul însă a ajuns la os! Românul nu mai poate suferi jugul oligarhiei, făcând cor cu diplomația. Poporul s'a mișcat și cei mari l'au ascultat, dându-i satisfacție prin decretarea rășboiului sfânt pentru neam și legea românească.

Dușmanii cari ne inconjoară ne-au jurat peirea de mult, dar neamul românesc nu pierde cât timp există o conștiință națională și în curând va primi botezul de sânge dând dovadă că este demn de străbunii săi cari au stăpânit odinioară tot pământul românesc.

În caz suprem latinitatea e cu noi și își va face datoria sa de: Alma-Mater. Mitu Dona.

Ancheta noastră.

Resighea — Sanislău — Moffin — Dob.

— Dela trimisul nostru special. —

Dob, luna Iulie.

De când am început ancheta, primim adesea la redacție, și-mi vin și mie în particular scrisori de îndoială: „mișcarea” asta, — revoluția — o facem noi gazetarii, ni-se impută. Noi punem coarne întâmplărilor simple; noi înfrumșetăm; noi adaogăm și noi scădem, ca să putem avea summa-summarum un rezultat încântător. Am publicat și în ziar desmințiri, ce, dealtfel n'au decât o valoare formală, și priveșc exclusiv oportunitatea celor scoase la suprafață de ancheta noastră.

În fața acestor îndoieli, reproșuri, și desmințiri, iar, al doilea, în scopul de-a înlesni munca „comisiei mixte” și de-a preîntâmpi-

na viitoarele ieremiade parlamentare ale premierilor și miniștrilor de culte și rețeti — dăm aci parte în facsimile, parte cu interpunctia corectată, cel mai autentic document, care va dovedi strălucit că nu noi gazetarii, și nici preoții n'am intervenit, ca sticle măritoare, sau ca instigatori periculoși, în mersul normal al evenimentelor.

O simplă țarancă din Dob, Nina Pergö, încredințată provizoriu cu veghiare asupra gospodăriei, scrie la Seghedin părintelui-protopop, de acasă, din sinul turmei fără păstor (intelectuali români nu sunt în Dob) — din parohia ce se cărmuește ca o republică:

Luni 16 Iulie

Mult Onorat il nostru

Domn Parinte!

Și fii de stine căci noi suntem
bine cu cauza noastră, nu am arut
miso, de când s'au dus Domaulden
Negru! căci parintele de boghis
încă stane măcăjit, și nu cu
tără rone făcă miso, și este
parica ca lor opri dela toate,
și nera putu misi și bolero
Și ară în rina doi de Rusole
au venit era pupa de Văter, căsă
ne făcă miso, dar pupone ni nu
lau primit. El ac mis ora cătră
pupor! lăsați să ră servesc,
căci și eu românește vorbesc,
nu ne trebas nime, Numai
il nostru Domn ne trebas

Luni, 16-lea.

Mult On. al nostru Domn Părinte!

Îi fac de știre, căci noi suntem bine cu cauza noastră. Nu am avut misă (liturgie Rap.) de când s'a dus Domnul din Negru! (preotul Rap.) căci părintele de Boghiș încă e tare năcăjit, și nu cutează să ne facă misă; îi este frică că l-or opri dela toate, și nu va putea nici să boteze.

Și azi în ziua doua de Rusalii a venit iară popa de Vetis, ca să ne facă misă, dar poporeni nu l-au primit.

El a zis așa către popor: „lăsați să vă servesc, căci și cu românește voi servi”. — „Nu ne trebuie nime, numai al nostru Domn ne trebuie!” — „D'apoi cum veți fi atâta timp fără misă!” au zis el. — „D'apoi bine, căci cum l-au dus pe Domnul nostru și-l țin în temniță, și noi vom suferi, până îi va ajuta bunul Dumnezeu, și a veni iară în mijlocul nostru”. — Au zis el, că barem în școală să-l lase, dar poporeni toți au strigat: nu l-a chemat nime, margă pe unde a venit. S'a pus apoi pe trăsura și a mers acasă.

Și pe Cociorva l-au trimis poporeni să spună să nu vie, și tot vinit-o.

Celelalte afaceri bisericesti le face Domnul din Boghiș, și azi au cununat pe fata lui Ioan Szilágyi băcsi; s'au măritat în Tătărești. Și în Sâmbăta viitoare să cunună una păreche, Ioan Iacob alui Căvaci o ia pe vecina Teresi alui Zimar.

Și iară grădinile sunt în rânduială; sunt săpate a doua oară. Șelata tare a îmbătrânit pe când vine Domna noastră! dar am sămănat alta și rădăchi de toamnă. Rozele au gătat de înflorit, dar crinișoru acum e mai frumos. Numai cu ribiziele (strugureii, coacăza, Rap.) cea fi, mă rog? pentru că acum sunt coapte și încep a pica. Barem peste 2 săptămâni să vină acasă scumpa noastră Doamnă, doar încă până atunci ar sta, să le poată folosi. Puil sunt toți, și rațele cari ne-au mai rămas de polcani, (cloțani Rap.) și găinele acum încep mai bine a oa. Cu polcanii tare m'am fost îngrijet, că or intra în prânzitori. Dar har lui Dumnezeu i-a putut fugări, așa că am zis eu cătră moșu Gavriș să aducă ladă să prindem, și am și prins unul și acela l-am tăiat în bucăți și-l am băgat prin borte și așa le-am lipit. Și de atunci nu au spart lipitura.

Și bucurie mare avem. Domnișoara Miner-va (sublinierea proprie. E vorba de dsoara Sălăjan din Lipău, amintită în o corespondență. Acea dsoară, care știe să armonizeze splendid toaleta modernă cu cătrînța românească! — Rap.) Ni-au trimis un număr din „Unirea” în care spune despre cauza noastră. Li-am cetit la popor, și la noi nu vine foaia, nu știu pentru ce. Dsoara M-va mia trimis și o grămadă de R. („Românul”? Rap.) și toți cetesc. Și suntem tari ca și peretele!

Moftinani nici acum nu au scăpat bieții; sunt tare amărâți iste de acasă. Părintele Murășan spun că e tare năcăjit. Doamne Sfinte, până când vom suferi.

Și suntem tare amărâți în sufletul nostru, căci așa cu greu trece vremea. Tot mă întreabă fetele și bărbaiții și muierile, că tot nu ne scrie Domnul nostru Părinte, când sosește acasă, căci abia așteptăm minuta aceea, căci să găta vom și merge până la hotar înaintea Domnului Părinte. Numai să cadă pe Duminecă, vor să mîrgă tot poporul. Și să binevoiască a ne scrie, tare se roagă muierile din cununa măicei sfinte (socletate pentru înfrumșetarea bisericeii, mi se pare. Rap.) și-l cer pe Domnul Părinte să se invoiască la aste de mai sus pomenite. Ele, seracile de ele nu mai încetează în rugăciunile și în post cătră Dumnezeu, p. năcăzurile ce ne-au ajuns.

Pe la noi e tare frig și grozav ce vânturi; una zi ca alta tot vânt și azi noapte spun că au fost brumă. Cătanele chemate su steag nu au venit dintr'înșii numai unul: Alișca alui Maxim.

Mă rog să-mi erte că scriu așa; nu știu mai bine. (Așa de ar scrie fieștecare plugar român, bine ar fi — Rap.) Altă noutate nu avem, decât că suntem tare cu mare durere în suflet, pentru că l-am scăpat pe Dnul Părinte pe trei luni dintră noi. Nu este om să nu lăcrămeză când se uită la fotografie; se adună grămadă nainte caputului (poartă. Rap.) și-l dau din mână în mână, și zic că nu iartă în veci la cei doi,

(martorii strămbi din procesul de agitație: George Riș și George Szilágyi, vezi anexele. — Rap.) care dintre ei unul Szilágyi tare se căește că ce au făcut el. Sărut mâinile N. și ne rugăm lui Dumnezeu să-i ajute să-l vedem iară în mijlocul nostru, în deplină sănătate; și muierile din cununa îi sărută mâinile.

*Moftinani nu au scăpat
nici acum, fara iara
cu mai prins, opt 8
și unul de năcăjit
și de amare, din
este opt, sau spânzura
-rat dar nu au chier
murit căci l-au luat
seama, iute, dar nu
cred că va rămâne,
unul iara, ca ne buim*

*Apoi acuma nu primim
nici căuție domnească,
-na când vom mai
suferi, tare sunt
năcăjiti că nu ne
sara nime de cei
dăruit mâinile
mă rog pentru
răspuns*

Moftanii nu au scăpat nici acum, fără iară au mai prins opt 8, și unul de năcăjit și de amărât din ieste 8 s'a spânzurat, dar nu au chiar murit, căci l-au luat seama iute; dar nu cred că va rămănea. Unul iară au înebunit. Apoi acum nu primesc nici căuție. Doamne până când vom mai suferi. Tare sânt năcăjiti, că nu se interesează nime de ei.

Sărut mâinile, mă rog pentru răspuns.

(Nu iscălește. Rap.)

Anexa I: un „document humain”.

Îi zic document omenesc pocituri de stil și de gândire, ce urmează mai la vale, cugetându-mă la „omenescul” negativ. Dualismul principiului moral, binele și răul, face, ca și documentele omenesti să se împartă în două categorii: una a documentelor omenesti sublime, și alta în documentele omenesti josnice. Cel de față începe, fără îndoială, în categoria a doua.

Îl pun la dispoziția d-voastră, cu interpunctia și ortografia originală. L-am comentat mai la deal: o încercare de a cumpăra suflete; încercarea lupului știindu-l pe bunul păstor legat în lanțuri, departe, cu ajutorul altor lupi flămânzi. După rânduile simțite ale Ninei Pergó, mazăgălitură de hârtie din Vetis, are un miros particular.

Cătră curătorimea și senatul școlar și întreaga comunitate bisericască gr. cat. de Szamosdob.

În epistola cu datul de 13 Iunie a. c. adresată curatorului raționant L. Turti, am aclus și un convocator pentru a ține ședință cu senatul bisericesc și școlar gr. cat. de Szamosdob în 16 I. c. școala confesională. Pentru înțelegerea lucrurilor premerg (hm!) cu următoarea explicare: după reintornarea (nu-i mai zice pe domnie părintele; zi-i mai românește, cum ai pățit-o: a lungare! — Red.) mea din Szamosdob dela 1 Maiu, eu cu datul 2 Maiu a. c. am relatat II. Sale dlui Epp de Munkács cu sediul Ungvár — Antoniu Papp, care cași administrator apostolic guvernează interimal dieceza gr. cath. de Hajdudorog, că credincioșii gr. cath. de Szamosdob, nici volese a recunoaște pe susnumitul Epscop

de al lor. (sublinierile sunt ale noastre. Red.) nici primesc funcțiunile preoților fungenți (hm!) în parohiele încorporate diecezei de Hajdudorog — prin urmare, să binevoiască a mă absolve (crede naiba! — Red.) dela administrarea Szamosdobului, — la aceasta am primit, răspunsul, că nu mă absolve dela administrare. Și tot atunci mi-s'a făcut de știre, că acel Ordinariat a îndrumat credincioșii gr. cath. de Sz-dob, să se adreseze la mine pentru îndeplinirea funcțiunilor obveniente. (hm!)

Mai notez, că încarceratul (hm!) preot M. Ciurdar alias Csordás — (sub chitanță, când i-și eleva congrua se subscria Csordás) mi-a scris cu datul 4 Maiu. a. c. din Szeghedin, să prestez protopopului Gőnczy Antoniu (Sătmar) declarațiune, că primesc administrarea Dobului (și dta, care vorbești așa în dosul oamenilor, ai nas să numești pe alții „calomniatori”? — Red.) și la caz de trebuință, să escurg (măi, măi!) în Dob a săvârși funcțiunile obveniente. Mai adaog, că amintitul preot înainte de a intra în carcer, a scris la Ordinariatul de Ungvár în 2-ă rânduri; una dată ocupându-se cu cazul, când fusese în Sz-dob Iaczkovics și a doua oară cerând, ca până i-și va implini pedeapsa de temniță parohia de Szamosdob, să fie administrată de cătră Gheorghe Ardelean preot în Negru, cu sucursul dlui Gheorghe Murășan preot de Kismajtény (atunci deja în carcer preventiv în Sătmar) și a dlui D. Papp preot de Cs-Bagos.

Precum apare din dispoziția Episcopului, acesta n'a dat ascultare cererei părintelui Ciurdar; căci G. Ardelean e preot de alta dieceză, G. Murășan era încarcerat, și Kismoftinul (!) e administrat de către I. Ajaki preot din Domahida, care și funcționează acolo; — iar dl D. Papp e din alt District protopes, — așa spre părea mea de rău eu am fost susținut (hm!) și mai departe ca administrator — în Sz. Dob.

Acum revin la cauza — rescrisului (hm!) ministerial — cu cantor-învățătorul Gheorghe Mărcuș. Aceasta e o cauză gingașă și dureroasă. La investigare precum știți eram și eu exmis cu părintele de Carei-R. Marchis. Am fost declinat dela mine acea afacere, știind, că în Dob cauzele se isprăvesc cu multă neînțelegere, căci acolo e mai multă ură, pizmă și alte de aceste — cași bunăvoință și iubire față de aproapele. (Așa? Îi bajoco-rești pe oameni, și pretinzi apoi să te primească cu brațele deschise? — Red.) La stăruința dlui Mărcuș, care stia relațiunile bune dintre mine și credincioșii de Dob, (Laudă-te gură! Nainte te îmbălai parcă... Red.) îmboldit și eu de rivna de a face bine — am participat... și investigarea s'a finit cu pace — prin abdicarea cantor-învățătorului dar ulterior acesta retrăgându-și abdicarea toată afacerea s'a schimbat spre rău. Notez, că numitul cantor-învățător nu peste multe zile m'a cercetat, spunând, că dobenii nu voiesc a-i presta (!) plata conform condițiunilor de pace — deci densul de asemenea nu își va observa promisiunea ci i-și retrage abdicarea... În-zădar l'am sfătuit la susținerea abdicerei, dânsul cu provocare la îndirgirea credincioșilor — și-a retras abdicerea; — rezultatul cum se vede schimbarea în mai spre rău a cauzei. (Cum așa? Lămurește-ne oleacă, nu trânti numai vorba ca smintiții! — Red.)

Aceste am dorit să vi-le fac cunoscut în adunarea, care o prevestisem pe 16 I. c. adecă a II-a zi de Rusalii — când tot odată voiam, să servesc — iar Dvoastră ați refuzat, — deci urmează, că precum Pilat — oarecând și-a spălat mâinile zicând, că e nevinovat în restignirea Mântuitorului lumii, eu deasemenea nu iau nici o răspundabilitate nici înaintea oamenilor nici alui Dzeu — judecătorul faptelor fiecăruia. (Ce mai popă! Se aseamănă cu Pilat, și fuge dela o datorie!! — Red.)

Poteți vedea inse urmările triste, a sfatului rău, căci acum aveți o hărțuială noaună cu cantor-învățătorul, până când dacă vă țineți de condițiunile păcei cu mare trudă făcută, acum barem cu acea cauză nu erați incurcați. (Așa vorbește incurcătorul... Red.) Dar ce folos de sfatul bun de nu e cine să-l urmărească?

Revin la administrarea parohiei. Dobenii nu voiesc să-l recunoască pe administratorul apostolic Papp Antoniu de guvernatorul suprem a parohiei de Sz. Dob?! A zice e ușor, a face e greu... Nu știu cine va dat sfatul, căci preotul Dvoastră nu așa se cugetă — barem în scris nu. (Iarăș vorbești de leu în dos? — Red.) Densul (Csordás) a scris, ca Episcopul Pap Antal, să conceadă administrarea Dobului preoților susnumiți — deci recunoaște, că jurisdicțiunea asupra acelei parohii e în mâna numitului Epscop...

Scrie (?) Să dau declarațiune protopopului Gőnczy, dar acesta e protopop de dieceza Hajdudorogului — Deci recunoaște, că atât Szamosdobul cași dânsul preotul acelei parohii, să țin de acolo... Nu observă credincioșii de Sz-dob, că preotul cu faptul recunoaște și poate cu vorba altă spune?! (Dacă nu ar cunoaște dobenii mura celui ce întortochiază adevărul; și dacă n'ar fi ei oleacă mai cu scaun la cap, decât dta... Red.)

În biserica de Sz. Dob nu se serveste sfânta liturgie de săptămâni de vreme, ce lucru dureros și păgubitor pentru suflete... (Ti-ar trebui stola, fățarnicule, ha? — Red.)

Poruncile dumnezeiești și bisericesti — peste tot învățătura creștinească zice, că acela, care nu ascultă sfânta liturgie în Duminecă sârbătoare — va se zică o lasă fără cauză — păcătuiește, pecat de moarte. Acum ce cugetați aceia, cari tocmai împiedeca ocaziunea de a se asculta sfânta liturgie, ce și câte pecate (ai grijă de ale tale!! — Red.) au făcut?!

Credincioșii de Sz-Dob nu doresc de cât sfânta liturgie și funcțiunile săvârșite de părintele Csordás?! (Da, asta o vreau, că-s oameni de inimă și nu-și mută credința cum își schimbă lupul părul! Degeaba te trudești! — Red.) Mă foarte bucur (iară te lingusești?), că părintele Csordás a devenit așa plăcut credincioșilor săi, cari nu mult înainte de aceasta l'ar' fi pus pe foc (??). Să își însemne inse poporul de Sz-Dob, că părintele de Sz-Dob—M. Csordás, cași ori și care, cari suntem încorporați diecezei de Hajdudorog numai așa putem servi și funcționa dacă recunoaștem jurisdicțiunea acelu Ordinariat alt fel de loc e amovat. (Mai stai nitel, nu te grăbi așa că te îneci cu bucaturile...! — Nici n'am știut că atâta te doare capul Hodorogului. Te-au făcut doar e-zeccutor?—Red) Știriciți despre cazul părintelui din Nagy-Kolcs...

Deci acela și aceia, cari v'au informat, că sunt preoți, cari s'au predat și cari nu s'au predat — (bunăoară ca despre Csordás cugetați) mintesc și cu minciunile aduc în rățăcirea credincioșii, prin aceasta fac daună sufletescă credincioșilor, iar pe alți preoți îi calomniază. — deci sunt niște calomnatori ordinari, (de ce nu îndrăznești să-i spuți pe față?? Red.) căci nici s'au predat preoții, nici poporeni ci s'au supus legii — drept doreroasă pentru noi, — sancționată de locușetorul lui Christos — papa dela Roma, căci cât nu s'au supus cineva dispozițiilor papale — acela însuși pe sine se eschide din sinul bisericii *catholice*. (Că de-ai-a ne ferim tocmai, să ajungem sub o căciulă cu catolicii lingăi! — Red.)

Toate aceste le-au cumpenit mai înainte episcopii gr. cath. în frunte cu metropolitul dela Blaj — și au făcut tot ce au putut — (baram ei așa zic) ca se delatura necazul acesta dela ei și credincioșii gr. cath. români, papa precum se vede cam deodată nu i-a ascultat și iată așa am ajuns acolo, că sau ne supunem—numai așa putem rămânea gr. cath., — s'au nu — și atunci noi pe noi ne-am eschis dela unire. —

Pe vreme lui Christos erau profeți și antichristi mincinoși, așa se vede sunt și azi, mintesc să tragă folos de acolo. (Asta-i nimerit-o părintele!!! Cel puțin odată ești sincer! — Red.) Iată pilda: așa, că Dlor voastre vi s'a spus, că eu serveșc unguerești în biserică, — dintre dobeni au fost de când vi-s'a spus aceasta și la liturgie și la alte funcțiuni și s'au convins, că nu e drept, căci serveșc românește. Deci, care a spus dobenilor așa ceva a mințit, prin urmare nu e om de omenie, căci cel ce mințește nu e de omenie. (Da așa-i. Și cel ce-si vinde neamul și legea pentru un os de ros e pore-de-câne! — Red.)

Și încă, că nu e om de omenie ci un mincinos, calomnator, om fără de caracter — *cu un cuvânt gunoial prăpădiților* (Nu vorbi tot în lături, zi-le pe nume, sau uită-te în oglindă!! — Red.) e treaba lui și acelor, cari i-l urmează deși știu, că e mincinos dar e mai rău, că face stricățiune sufletească și acelor pe cari îi seduce și conduce la daună sufletească, cum e zicala o oie răioasă strică toată turma. (In satul tău s'a adevărit zicala? — Red.)

Dobul, după cum am zis mai sus nu are sfânta liturgie de săptămâni întregi. — a lăsa unica sfântă liturgie fără cauză e pecat de moarte — dar atâtea slujbe lăsate — ba chiar împiedecate?!

Doamne puțin e instruit și puțin pond pune poporul gr. cath. din Szamosdob pe darurile, pe grația ce se poate primi și de care se împărtășește și numai una dată acela, care ascultă sfânta liturgie cu evlavie, cum se cuvine... (cețește scrisoarea Ninei Pergő și rușinează-te. — Red.)

Nu am modru ca în cadrul unei epistolă să vă explic tema aceasta vastă și măreță, ci vă ilustrez cu o pildă: Cetesc, că un om bogat se plângea preotului său, la care obicinuse a se mărturisi, că una într'una îi vine gândul, adecă e ispitit să se sinucidă, — atunci e mai liniștit și în tihnă de ispită în care ziua ascultă sfânta liturgie...

Ei bine — zice preotul — ai modru, avere, fați o capelă, condu-ți preot se servească în toată ziua—și fii de față. A făcut așa și împărtășit de darurile sfintei liturgii trăia liniștit. — ispita de a se spânzura (asta-a fost Iuda, fratele său. — Red.) nu i-l neodihnea. Odată preotul bogatului, cu convoirea acestuia, și la dispoziția Episcopului merge în satul vecin la o festivitate se servească acolo. și pe cel bogat, care nu ascultase în cea ziua sfântă liturgie iară îl năpădesc gândurile de a se spânzura; atunci se pune pe cal și grăbește la acel sat, vecin se asculte slujba dumnezeiască, în drum vine cu el în față un om vesel și i-l întreabă: unde grăbești călărețule?! merg — zice acesta—, să fii de față la slujbă de a-și ajunge și mi-ar părea foarte rău de nu a-și

putea fi de față, căci atunci azi nu ași fi părtaş de darul lui Dzeu, care se revărsă în sfânta liturgie. Ce bigot ești zice acesta. dacă tocmai așa mult tîn la acele daruri eu, care am fost de față toate cele primite și-le vând cu 5 denari, iar ispitele tale fie a le mele! Călărețul i-a dat cei 5 denari și a mers mai departe se asculte barem căzania, învățătura creștinească... Ispitele de a se spânzura au trecut (te-om vedea. Red.) dar, când s'a reîntornat pe cel, care și-a vândut darurile slujbei tot în acel loc unde i-a fost predat cei cinci denari l'a aflat spânzurat... (Ia întreabă-l pe George Cociorva, el o știe altfel pilda... — Red.)

Să nu desprețuim darul lui Dzeu! acela e nemărginit, fără acela suntem fii perzării. (Ioan Ceghi ar zice: tinerii vor săvârși sfatul pentru dta!! — Red.)

Vedeți dragilor (??) când v'am auzit vorbind așa ușoratic, că veți fi fără sfânta liturgie... *tinerii vor conviețui fără sfânta taină a căsătoriei, cei, cari erau obicei-nuți a se mărturisi și cuminecă mai adeseori nu numai la Paști; lemăile, care vor fi în pericolul morții în naștere nu se vor putea împărtăși cu sfintele taine pe atunci prescise și obicinuite — m'am înflorat...* (Da; de fiori muștrării de conștiință, văzând atâta alipire cătră adevărata credință ce nu suferă să fie zugrumată de anticristi, mincinoși, și calomnatori ca cei dela Hodorog, cari iau numele Domnului îndesert. — Red.) m'am înflorat și v'am compătimit pentru nepriceperea și seducerea. — a cărei jertfe poate se fie cutareva suflet... Doamne fereste-l pe fieșcarele! (Farizeul! Se gândește la stolă, și la tălpile stăpănu-so! — Red.)

Acum pe scurt v'am arătat, că preotul M. Csordás e tocmai așa preot al diecezei de Hajdudorog, cași eu și alții, pe cari papa ne-a supus acolo. — că credincioșii de Dob sunt despoiați de sfintele daruri ale sfintei slujbe dumnezeiești de săptămâni de vreme: (Și cine-i de vină? Acel ce nu vrea să se supună la o nedreptate? sau acel ce a săvârșit nedreptatea, răpind cu de-asila pe credincioși, dela sânul mamei bisericii, punându-i, fără să-i întrebe, la o lege grecească, streină de ei?!? Ai o leacă de minte care să judece? — Red.) — că cauza cu învățătorul din ce în ce e rău tocmită binisor cu îndirgirea și prin urmarea șafului rău o ați stricat. — și se poate, *că îți și pierde școala* (acuma amenință gâdele Hodorogului. R.) — v'am spus, ce pe scurt se poate în o epistolă... Faceți cum va îndrepta bunul Dzeu! Eu am făcut ce am putut.

Darul și binecuvântarea lui Dzeu Tatal. — să fie cu voi cu toți! (Unde-i Ceghi să zică: lasă-ne în bună pace! Red.)

Părinte sufleteșc (??)

Vasile Ardelean

parohul Vetișului administratorul interinal de Sz Dob.

Anexa II. — Alt „Iustizmord”.

Multă lume nu cunoaște procesul de *agitatie* pentru care își face osânda la Seghedin, părintele-protopop *Mihail Ciurdar*, ba unii cred că pentru huiduirea lui Iackkovics e întemnițat. E o greșală la mijloc.

Osânda de 3 luni *inchisoare și 100 coroane amendă*, e dintr'un proces mai vechi, despre care nu s'a dat samă în ziarele noastre, ba nici amintire nu s'a făcut. Măcar că e un proces unic în felul său. Un adevărat Iustizmord, din motive politice idioate. Dau aci, în fragment sentințele judecătorești, eliminând frazeologia stereotipă ce nu aparține fondului chestiei. Am înaintea mea copiile autentice ale sentințelor, pe dosul lor cu stampila:

M. Kir. Igazságügyminiszterium

03301 * 1913 Jan. 13

drb. mell.

Va să zică document oficial. (Omenesc... absolut nu e!) Dacă primul ministru va mai cere în parlament „dovezi pozitive” în locul „generalităților” — n'avem decât să-l poim să se adreseze colegului său dela departamentul justiției!...

Dar iată-le documentele. Grăesc ele îndeajuns, fără comentariu. Comentariul numai ne-ar aprinde pae în cap, iar trimisul Dv. a învățat cu o osândă de 6 luni de zile să respecte sentințele judecătorești, infalibile ca Papa Piu al X-lea...

11788/1911 B. sz.

In numele Majestății Sale Regelui!

Tribunalul din Sătmar, ca judecatorie criminală, presidat de Dr. Iosif Némethy, ca votanți Victor Rozgonyi și Alexandru Ienei, după debaterile din ziua de 8 August 1911. achită pe Mihail Petru Csordás (!) 66 ani.... de sub acuza agitației circumscrise în § 172. al 2 codul penal. (in lipsă de dovezi.)

Acuza publică a incriminat pe Mihail P. Csordás, pe baza §. 172, deoarece acesta în 25 Decembrie 1910, predicând, a declarat înaintea credincioșilor cu buze românești din Dob, să nu-și dea părinții copii la școală de stat, fiindcă acolo limba noastră, (adică cea română) o a-supresc, și poporul să nu cumpere călindare unguerești, ci călindare românești, căci călindarele unguerești molipsesc, resp. inveninează pe români.

Acuzatul tăgăduiește... Dând învățături în biserică, a făcut numai atent pe credincioși să-i învețe acasă, pe copii, rugăciunile românești, căci în școala de stat nu-și bate capul nime cu ele, apoi că cine dorește își poate cumpăra și călindare românești, dar să nu cumpere de acele călindare în care se bajocurește legea și graiul lor, sau cari având un cuprins imoral infectează obiceiurile poporului...

George Rit și George Szilágyi (cel pomenit în scrisoarea Ninei Pergő. Rap.) au mărturisit că au auzit în biserică... iar martorul Kerekes László, a aflat dela Csermek Kálmán, care auzise dela Labró György (!!!) — Rap.)... că acuza-tul a făcut declarația incriminată.

Tribunalul nu socotește confirmată acuza, deoarece depozițiile lui G. Rit și G. Szilágyi nu inspiră încredere, iar Kerekes n'are cunoștință nemijlocită...

Dovezile subrede ale depoziției lui G. Rit și Szilágyi sânt considerabil invalidate prin depozițiile lui George Turti, Vasile Ziman, Francisc Bogdan, Ioan Ziman, Vasile Pap iun., George Pap, soția lui Ioan Szilágyi, alui Ioan Rit și Vasile Rit, cari au confirmat textul predicii, dat de acuzat în care text nu se poate constata agitația. (Au mai fost invocați vreo 20 martori. Rap.)

Indoioasă devine depoziția lui George Szilágyi, și prin depozițiile lui George Turti, Vasile Ziman, Francisc Bogdan, soția lui George Pap și alui Vasile Rit, din cari reiesă că George Szilágyi a ieșit din biserică înainte de predică...

De-aceia, în lipsă de dovezi acceptabile...

George Rit și George Szilágyi, au fost admiși la jurământ, cu toate protestele apărării, deoarece tribunalul n'a găsit motiv (???) Rap.) de a-i respinge...

Cererea acuzei publice, de a se scruta purtarea (?) de până acum a acuzatului, nu s'a incuviințat, nefiind meritorică...

Dat in Sătmar 8 August 1911. — Iscălituri.

Pentru conformitate Ignatiu Mikle, arhivar.

Câteva notițe seci, numai:

1. Textul autentic al predicii a fost „călindarele românești au un mare favor față de alte, fiind scrise ale noastre într'un spirit moral, pline fiind de învățături bune și îndrumări practice, ceace nu se poate spune de călindarele streine între cari multe sânt, cari pot invenina sufletele, fiind o concurență mare și necinstită... etc. In școala de stat e oprită catechizarea în românește, iar altfel nu permit autoritățile noastre bisericesti, de aceia să bage bine de seamă părinții, etc....

2. George Rit este acelaș cu cel scos din postul de curator și amintit pe la mijlocul corespondenței. Avea, și atunci un proces criminal intentat de părintele-protopop. Dușmănia lui a fost constatată la debateri, dar făcută uitată din motivarea sentinței...

Astfel la tablă depoziția lui a fost primită

541/1912. B. sz.

In numele Majestății Sale!

Tabla regească din Dobrișin, presidată de George Weer, asistat de Augustin Unger, Valentin Horváth, Coloman Kolbenhayer, și Alexandru Várady, ... găsește vinovat pe... in crima agitației prevăzute în § 172 e. p.... pentru că a declarat de pe amvon: „părinților nu vă dați copii la școală de stat, căci acolo ne a-supresc graiul” și „poporul să nu cumpere călindare unguerești ci de cele românești, căci călindarele unguerești infectează, resp. inveninează sufletul poporului român”, și astfel în publicitate, cu graiul viu i-a atătat la ură pe credincioșii de naționalitate română, in contra magharimel, resp. contra națiunei (?) maghiare... îl judecă deci la 3 luni inchisoare de stat, pedeapsă principala, și 100, una sută coroane, (sau 20 cor a f. zi...) pedeapsă secundară și 202 cor. spese de până acum.

Motivele.

... pe baza recunoașterii făcute de acuzat în fața tribunalului, că „pe vremea aceia, eu la

școala de stat — ajungând în conflict cu domni de-acolo — n'am catechizat pe băieții de școală... și pe baza depozițiilor martorilor... (urmează aproape o pagină de coală cu filozofare dacă „inveninează” trebuie tradus cu „megmētelyezni” sau „megmérgezni”... Rap.)

...veracitatea depoziției lui G. Riț nu se poate trage la îndoială, deoarece el și-o motivează (!?? Rap.) cu cearta între acuzat și școala de stat, recunoscută și de acuzat....

George Szilágyi și după confruntare (cu cei 14 martori!! Red.) și-a susținut depoziția, că a fost altădată, la Rusalii, când a ieșit din biserică înainte de predică... nevoind să fie miruit... și de fapt, miruirea se face la Rusalii... prin urmare depoziția lui trebuie primită... (față de 14 alții?? Red.)

...ca dovadă nouă tabla a primit depoziția lui Nagy András, făcută în cursul cercetării (în fața notarului din sat, fără jurământ! Rap.) de și revocată, adică modificată la pertractare. (sub jurământ! Rap.)

Depoziția aceasta e luată în procesul verbal de sub Nr. 5 Irjsz. așa: „se identifică întru toate cu depoziția lui George Riț, și declară că preotul (?) de fapt a făcut declarația reprodușă de Riț, și depoziția lui se deosebește de a antecesurului său numai atât, că el traduce cu megmētelyezni, nu, megmérgezni, și că cele spuse despre școală el nu le poate repeta”. Față de depoziția asta migăloasă, și cu distincții îngrijite (cari ar trebui să o facă suspectă! Rap.) — cetită martorelui și iscălită de el cu mâna proprie declarația martorelui la pertractare, că nu așa a spus la cercetare, cum s'a luat în procesul verbal — judecătoria nu o poate accepta, și nu o consideră ca o retractare motivată. — (agravante, atenuante, etc.)

Dat, Dobrițin 22 Februarie 1912. (Iscălituri). Pentru conformitate: Ignatiu Miclea, arhivar.

Cetitorul jurist va înțelege numai decât, că, vorbind de Iustizmord, lovitura de grație se dă în acel pasaj al motivării, în care depoziția colectivă (ne mai vorbind de retractarea ei!) alui Nagy András se ia în considerare, în butul opreliștei categorice a procedurii penale!!!

Și chiar Tabla, a treia instanță, argumentează astfel!!

Ne reținem dela calificative, ca cei fripti la degete. Sentințele se vor traduce autentice și publica în întregime în careva mare ziar din străinătate. Pentru cadrele acestei anchete ajunge atât.

Agronomii-excursionisti din România să ce-tească cu atenție aceste sentințe. Vor da din cap și vor exclama, cum am făcut și noi:

Chiar adevărată să fie acuza, într-o țară unde e decretată libertatea opiniei, — adică de ce să exagerăm? — în ori care colț al celei mai întunecate Africi — s'ar ruina pentru atât sănătatea unui model de om și de preot, 3 luni de zile, și i s'ar storce din pungă cca 800 de coroane în total, unui om bătrân cu familie grea???

De dragul celor naivi încă atât:

Lipsește din motivarea sentinței dela Tablă, că, luându-se naționalul... „acuzatul” răspundea consecvent „sânt Român”, de și întrebătorul revenea mereu, și dorea hazlia distincție: „cetățean maghiar cu buze românești”...

Și mai una: Curia confirmă sentința Tablei, sub Nr. 6142/1912, cu datul de 11 Sept. 1912, refugându-se sub o nărozie a procedurii penale, care de fapt nu permite revizuirea dovezilor, și constatând că „cel ce spune despre o naționalitate că o asuprește pe cealaltă și-i inveninează sufletul, agită... Nici în acuza publică nu se menționează că „acuzatul” ar fi spus una ca asta. Evident că înalta Curie confundă călindarele străine cu națiunea Tablei!!!

Părintele-protopop avea să-și înceapă osânda la 1 Maiu 1913, obținând amânare până la acest termen. Dar „turneul” lui Iaczkovics avea, pe semne, să schimbe fața lumii. Neputându-se răzbuna altfel misionarul lui Isus, interveni la ministerul de justiție. Dacă nu s'au putut găsi nici o pricină dobenenilor, las s'o simtă ei fapta lor:

să nu aibă preot la Paști, credincioșii de ei! In Vinerea-mare părintele-protopop primi depesă dela ministrul de justiție, să se prezinte numai decât la închisoarea din Seghedin, almintrea va fi luat și dus cu jandarmi, ca un nevrede nic de favorul amânării, ce e.

Ni se comunică în ultimul moment, după încheierea corespondenței, că părintelui Ciurdar i se pregătește o cursă. Zilele trecute au fost arestate două femei din Dob și duse la Sătmar, ca să le „descoase.” Imi lipsesc încă amănuntele, dar pe cât știm nu s'a putut storce nici

o dovadă compromițătoare, și după o „prelucrare” zadarnică de 2 zile femelle arestate au fost lăsate acasă. Zbirii guvernului își pun carul în pietri, ca în 1. August, când scapă din temniță protopopul Ciurdariu, să-l ducă dela Seghedin deadreptul la Sătmar.

Ancheta noastră, afară de contribuțiile la liberarea moftninarilor, mai are un efect intermediat: ziarele maghiare din Pesta își trimit reporterii la fața locului.

Raportor.

Grave complicații în Balcani.

Rusia va ocupa Constantinopolul și Armenia? — Rolul României. — Demersul Austro-Ungariei. — Ce se petrece la Sofia.

Arad, 26 Iulie.

Regele Ferdinand al Bulgariei — după cum am anunțat deja — a trimis Mercuri M. S. regelui Carol al României o nouă telegramă rugându-l să intervină pe lângă regii Serbiei, Greciei și Muntenegrului spre a grăbi încheierea păcii. Regele României a telegrafiat — după cum am spus — celor trei suverani stăruind pentru încheierea grabnică a armistițiului, o nouă vărsare de sânge între vechii aliați fiind de prisos și în stare să înrăutățească situația actuală.

Situația însă e foarte complicată din cauza guvernului otoman, care a permis armatei dela Ceatalgea să ocupe Tracia; depășind linia Enos-Midia, fixată de puteri prin tratatul dela Londra. Am spus dela început că marșul armatei turcești spre și dincolo de Adrianopol, poate să rezerve Turciei o catastrofă.

Această catastrofă se apropie.

După informațiunile pe cari le avem, Rusia nu mai poate păstra expectativa față de gestul nesocotit al guvernului june-turc și dacă după invitarea energică și categorică a puterilor la Constantinopol, guvernul otoman nu va înțelege că e în interesul existenței imperiului să dea ordin armatei sub comanda aventurierului *Enver-bey* să oprească marșul ei și să revină la frontiera Enos-Midia, atunci Rusia, fie că va avea mandat expres din partea puterilor, fie că nu, va interveni

dând ordin armatelor sale să intre prin Trans-Caucazia în Armenia și pe altă parte va ocupa Constantinopolul.

Acest eveniment, dacă se va produce, el va da naștere la serioase și grave complicațiuni, căci nimeni nu poate prevedea cât va ține ocupațiunea rusească și dacă va putea fi apoi silită Rusia să evacueze aceste ținuturi.

În capitala Bulgariei domnește panica. Fugarii din Macedonia, trec în masse pasul Kresna, și au tăbărât pe șesul din apropiere. La o distanță de un sfert de cias de Sofia, pe șoseaua Kneajevo, sunt 20.000 de bărbați, femei și copii, cari n'au adăpost și mâncare. Spitalurile din Sofia sunt arhipline cu răniți și cei recent răniți în angajamentele avute cu Grecii și Sârbii, zac pe câmpie, fără nici o asistență medicală. Populația nu știe nimic din cele ce se petrec căci ziare nu mai apar de două săptămâni, iar corespondența postală și telegrafică pentru populație nu poate funcționa.

În aceste împrejurări svonurile cele mai alarmante circulă și din instinct straturile populare au găsit pe adevăratul vinovat în persoana lui Danefi, omul nefast al Bulgariei. De frica unei explozii a mânei populației Danefi a fugit travestit din Sofia. Regele însuș nu se simte în siguranță și membrii corpului diplomatic cari

l'au văzut aproape nu l'au mai recunoscut. Regele Ferdinand a îmbătrânit, e melancolic și se simte foarte slăbit. El spune tuturor aceluia cu cari are întrevederi, că salvarea Bulgariei nu poate veni decât din partea României.

Așa se explică tonul telegramelor sale adresate M. S. regelui Carol al României.

Sofia fiind complet împrejurată de trupele române, printr'o mișcare convergentă, nici un serviciu de aprovizionare nu există, astfel că populația e amenințată de foame.

Svonurile relative la pierderile armatei române.

București. — (Oficial). — Ministrul de război publică următorul comunicat:

„Toate svonurile relative la pierderile ce ar fi suferit armata română în lupte și cari au fost afirmate de un ziar de dimineață, sunt neadevărate.”

București. — (Oficial). — Ministerul de război publică următorul comunicat oficial, cu data de Joi, 11 Iulie v.:

„Pe ziua de ieri, Mercuri 10 Iulie v., n'a avut loc nici o luptă ci numai mici întâlniri de patrulare. Cu această ocaziune locotenentul Bourreau din reg. 7 roșiori a fost ușor rănit, de asemeni 4 soldați de cavalerie au dispărut cu ocaziunea acestei recunoașteri.

În rezumat avem până astăzi, Joi, 11 Iulie v., de înregistrat: 1 ofițer rănit, 1 subofițer (sergent) rănit și 4 oameni de trupă dispăruți; numele acestora din urmă se va publica pe dată ce vor sosi rapoartele corpurilor.

Starea sanitară a trupei este bună.

Aviatorii români în zona operațiunilor.

Cu toată severitatea cenzurei biroului de presă al ministerului de război se confirmă, că aviatorii români au avut un rol deosebit de important în actuala acțiune militară română. „Liga națională aeriană” imediat ce s'a decretat mobilizarea și-a pus întreaga flotilă aeriană la dispoziția marelui stat major al armatei. În urma dispozițiunii comandamentului general ofițerii aviatori în frunte cu căpitanul principele Gh. V. Bibescu, sufletul conducător al „Ligei aeriene”, au pornit pe câmpul de operațiune al armatei, trecând Dunărea odată cu toate trupele. Chiar înainte de a se executa podul și de a se face trecerea armatei, ofițerii aviatori ai „Ligei aeriene” au făcut numeroase recunoașteri pe tărâmurul bulgar. După trecere, operațiunile de recunoaștere au însoțit continuu și cu succes marșul înainte al bravilor oșteni români.

Mulțumită acestei recunoașteri comandamentul armatei române a putut lua cunoștință de pozițiile, în care se aflau trupele bulgare din brigada care a fost capturată de către cavaleria pusă sub comanda d-lui general Bogdan. Aceasta capturare se datorește deci nu numai desfurării cavaleriei ci mai ales recunoașterii făcută de curagioșii aviatori ai „Ligei aeriene”.

Aviatorul Vlaicu la cartierul general român.

București. — Din ordinul ministerului de război, Miercuri dimineața aviatorii dnii: inginer Aurel Vlaicu, cu aeroplantul său propriu și lt. Protopopescu cu un aeroplan sistem Farman

de 80 hp., având și un pasager, au executat un important raid de aviațiune, pornind dela București la orele 5 a. m. și ajungând la cartierul general al armatei la orele 7 a. m. **Ambii aviatori români au atins recordul de înălțime în regat, sburând la 1000 m. dela sol.**

Importanța acestui sbor din punct de vedere militar este cu atât mai mare cu cât înălțimea pe care au atins-o cele 2 aeroplane, le pune la adăpost de încercările eventuale de nimicire ale inamicului.

Cei 2 aviatori au trecut Dunărea făcând importanta recunoaștere în Bulgaria, cari au fost apreciate de comandantii militari aflați în cartierul general al armatei române.

Sborul de înălțime, cu pasager al dlui lt. Protopopescu a avut importanța sa specială, prin misiunea ce i-s-a încredințat de către comandantii militari și de care s'a achitat într'un mod minunat.

Același lucru se poate spune și despre aviatorul civil d. Vlaicu, care cu această ocaziune, a dovedit încă odată perfecțiunea ireproșabilă și calitățile excelente ale aparatului său, invențiune pur românească, care stă cu demnitate alături de cele mai bune și reputele sisteme de aeroplane străine.

Este de notat, că cu ocaziunea războiului, pe când toți aviatorii români primesc retribuțiuni pentru zborurile lor, inginerul Aurel Vlaicu, a pus atât persoana cât și aparatul său, în mod cu desăvârșire gratuit, la dispoziția ministrului de războiu.

Din cercurile militare se comunică că aviatorul principele Bibescu — despre care se repândise știri alarmante — s'a întors în pace din sborul său întreprins la Plevna și că se află deplin sănătos la postul său.

O destăinuire senzațională.

București. — Ziarul „Dimineața” face în numărul său de ieri următoarea destăinuire:

„Cu câteva zile înainte de declararea războiului, un vas austriac a debarcat pe malul drept al Dunărei arme și munițiuni aduse probabil din Austria sau Germania, pentru armata bulgară. Ni se spune, că d. general Grădescu a aflat cel dintâi de această debarcare și a informat imediat autoritățile militare superioare.

Imediat după ce armata noastră a trecut Dunărea, s'a pus în urmărire convoiurile de transport și divizia, care a tăiat drumul spre Sofia, a capturat peste o sută de cară și camioane, cari transportau 180.000 de puști sistem Manlicher și câteva milioane de cartușe.

Toate aceste arme și munițiuni, furnizate Bulgariei de prietina noastră Austria, vor face parte din prada de război a României.

Și astfel pentru întâia oară poate de când există, Austria ne va fi îndatorat cu ceva... fără voia ei”.

Capitala Bulgariei complet investită de trupele române.

București. — Armata română a ocupat toate defileurile din jurul Sofiei. Capitala Bulgariei este complet investită de trupele române. Prezența trupelor românești în inima Bulgariei, pe platoul ce dominează Sofia, a grăbit evenimentele. Sub amenințarea de a vedea trupele românești ocupând Sofia și de a cădea prizonier, regele Ferdinand a preferat ceaialtă parte a medaliei: încheierea păcii. A expediat deci — după cum s'am telegrafiat la timp — o a treia telegramă M. Sale regelui Carol vestindu-l, că condițiile României sunt acceptate în totul de Bulgaria.

Bulgaria și celelalte state balcanice au acceptat cererile României.

București. — Bulgaria a acceptat în mod definitiv rectificarea graniței așa după cum a fost cerută de România și cum a fost fixată de marile state majore al armatei române.

In chestia Macedoniei atlu că Bulgaria a admis punctul de vedere al Serbiei și Greciei. Bulgaria se va alege cu foarte puțin.

Atât Bulgaria, cât și Serbia și Grecia au admis respectarea cererilor României în ce privește situația culturală a Românilor.

România nu va permite Serbiei să ocupe Vidinul.

București. — Vestea că Sârbii vreau să ocupe Vidinul, a pricinuit mare consternare la București. Se știe că guvernul român va da armatei române ordinul să ocupe Vidinul, înainte de a fi el ocupat de Sârbi.

Guvernul român a dat ordin pentru facilitarea aprovizionării capitalei bulgare.

București. — Guvernul român a dat trupelor române ordinul să facă posibilă aprovizionarea capitalei bulgare.

Rusia va ocupa Armenia.

Londra. — „Daily Express” află din sursă diplomatică bine informată că atât tripla alianță, cât și tripla antantă au dat mandat Rusiei să ocupe Armenia, făcând și în modul acesta presiune asupra Turciei.

Acțiunea Turciei.

Sofia. — Cavaleria turcească își continuă marșul pe teritoriul Bulgariei. Turcii au intrat în districtul Kizilabici, pe vechiul teritor bulgar, și au incendiat toate satele. Populația îngrozită fuge din calea acestor horde barbare.

Luptele greco-bulgare dela Nevrocop și Kresna.

Atena. — Ministrul de război comunică următoarea depeșă a cartierului general cu data de alaltăieri:

Luptele începute de acum trei zile spre a forța trecătorile văii Nesto și Strimon și defileurile munților Malesei, continuă. Dușmanul cu toate că a fost învins de repetite ori, a izbutit grație terenului accidentat, să-și reformeze forțele și să apere terenul pe care totuși îl părăsește. Trupele grecești continuă să înainteze.

Ieri extrema dreaptă a forțelor noastre au plecat din Nevrocop spre nord. Astăzi au întâlnit ariergarda inamică. Ariergarda luptă cu disperare dispunând de artilerie și retrăgându-se.

Dușmanul ocupă înălțimile munților Rozalina. Dușmanul a încercat o surprindere dar a fost respins cu mari pierderi. Ieri Grecii au atacat pozițiunile înalte fortificate; lupta a ținut opt ore. Dușmanul învins bate în retragere cu grabă spre nord. In timpul urmăririi artileria greacă a pricinuit mari pierderi dușmanului fugărit continuu spre nord.

In pozițiunile, considerate inexpugnabile dela nord de Pecovo și Urlișo dușmanul a încercat să reziste și să atace. Lupta a început la 4.25 dimineața și s'a terminat la 8 seara. Lupta a fost foarte crâncenă, cu pierderi mari de ambele părți. Infanteria a luat cu baioneta succesiv 5 întărituri, și atunci lupta dela Petciova s'a terminat în favoarea Grecilor. Bulgarii au părăsit pozițiile lor întărite bătând în retragere spre nord.

Înaintarea noastră a continuat azi pe tot frontul cu lupte crâncene cu ariergarda inamică.

Trupele noastre au ocupat intrarea sudică a defileurilor Kresna iar armata stângă, urmărind pe Bulgari, cari fug de-alungul văiei Strimon, contaminând toate puțurile, svârlind într'ansele soldații morți de holeră. Cartierul general grec a interzis utilizarea apei din puțuri.

Armistițiul este refuzat.

Paris. — Corespondentul parizian al ziarului Newyork Herald susține după știri autentice, că Grecia nu va da ascultare nici presiunilor venite din partea puterilor europene ci va continua cu războiul.

Bulgarii iarăși înfrânți.

București. — Minerva aduce știrea, că întregă oastea sudică a Bulgarilor a fost ocolită și capturată de Sârbi cu generalul Kudincev cu tot.

Turcia dictează.

Constantinopol. — Tinerii Turci cer Bulgariei să elibereze la moment pe toți ostașii turci deținuți în războaiele anterioare. In caz că acea probație nu va fi îndeplinită Turcii vor intra în Rumelia.

„Cerem dreptate“...

— Neolobăgia de pe Murăș. —

Arad, 26 Iulie.

„Cerem dreptate”, ne scria în rindul trecut un țaran din Petrișul de pe Murăș plângându-se de nenorocirile, la cari i-au expus pe petrișeni „Măriile lor” conții și prinții proprietari de întinse latifundii de pe malurile Murășului. — Mișcați de increderea sinceră și naivă, cu care scriitorul acelor rinduri s'a întors către noi rugându-ne, ca să-i „Jucem dreptate” i-am publicat scrisoarea în nădejdea că chestiunea pe care o credeam de interes strict localnic se va rezolvi în cadrele unei discuții mai restrânse. Acum însă am aflat, că plângerea țaranului din Petriș e expresia indignării a sute de țărani de acolo și din satele dimprejur, pe cari capriciile bogaților aristocrați, proprietari ai ținutului de pe Murăș, i-a infundat în cea mai neagră mizerie. Sute și sute de familii românești, nădejdea de mâne a neamului nostru și a bugetului țării ungurești, trebuie să lupte un an de zile cu cele mai mari lipsuri și neajunsuri, pentru că capriciosii „domni de pământ” vreau să-și petreacă, Peste cincisute de jugăre de semănături și alte câteva sute plantate cu pomi — unul din principalele izvoare de trai ale acestui ținut — au fost nimicite de diferitele selbaticiumi de prin pădurile din apropiere; și sârmanii Români trebuie să stea și să privească, cum li se prăpădește ultima bucatură de hrană din gura copiilor, pentru care au muncit ei un an de zile, fiindcă așa vreau „domnii”. Căci doar „domnii” au poruncit să li se ia toate armele și să li se transporte la sediul pašalâcului din Radna, ca nu cumva mojiții de Valahi, apărându-și singurul izvor de trai, pe care li-l oferă glia, să li stârpească vântulul splendid, cu care ei atotputericii proprietari au să se fâlească într'o bună zi înaintea preinșilor lor prinți, conții și baroni, cari vor fi anume invitați la „o splendidă vânătoare aranjată pe romantica și selbatega vale a Murășului”. Și boerii vor face sport de vânătoare, își vor petrece, vor bea șampanie „în natura liberă” și nu vor ști, că petrecerea lor nebulă costă viața a sute și sute de Români muncitori.

Ceace se petrece azi pe valea Murășului e mai mult, ca o năpăstuire, e o întreagă iobăgie. Conteale Hunyady și satrapii arhiducelui Iosif, acești mici regi al plăurilor spălate de Murăș, nu cunosc nici milă nici durere. Înzădar toate deputățiunile trimise pe la ei din partea nenorociților înjuțați la jugul iobăgiei, înzadar toate protestele la prefectură, plângerile lor nu se ascultă nicăiri, deoarece nu dă voie „Măria Sa boerul”. — Și — ce păcat! — între acești mici țărani se află și unul, prin a cărui vine curge sânge împărătesc. Oare Prințul să facă cu bună știință acest lucru? Nu se gândește el la mizeria acelor, a căror părinți au apărut cei dintâi cu trupurile lor tronul, pe care au tronat și tronează glorioși strămoșii și părinții Săi?

Ne doare — o spunem! — ne doare adănc atâtă ură, pe care ni-o arată la tot pasul aceia, cari ar trebui să fie ocrotitorii noștri. — Și ori câtă bunăvoință am avea, durerea aceasta nu-măi sentimente de iubire nu poate trezi în noi față de asupritorii noștri...

Starea de adevărată iobăgie de pe Murăș ar trebui cât mai curind sistată. N'are înțeles această nouă năpăstuire. Poporul e bun și blând. A dovedit-o în atâtea rinduri, iar dacă acum se aude un murmur înăbușit, acestuia trebuie să i se pună capăt cât mai curind. Ar fi lucrul cel mai consult. Am câștiga și noi și și cei vizati. Ei ar câștiga stima și poate și iubirea poporului desrobii, iar noi ceștiațali am scăpa de o nouă ploaie de acuzății de iredentism, instigați și trădări.

INFORMAȚIUNI

Arad, 26 Iulie n. 1913.

Cronica săptămânii.

Drandarevski.

Acest nume va rămâne simbolic. În România el se bucură de mulțor acuma de o mică celebritate, — și nu va strica să fie cunoscut și în hotare mai largi românești.

Deci, Drandarevski este numele unui general bulgar care, la un chef probabil, a spus că se sînchisește atât de puțin de armata română, încât la un caz de conflict se face forte ca în douăzeci și patru de ore să-și bea cafeaua la Capșa, în București, pe calea Victoriei... Aceasta era cu prilejul unei alte încordări de relații dintre România și Bulgaria, — nu cu al celei de astăzi. Drandarevski se afla atunci la Ruscuc, — acolo-i era comandamentul. Intre Ruscuc și Giurgiu, după cum se știe, nu este decât Dunărea, — iar dela Giurgiu și până la cafeaua Capșa din București să tot fie, aproximativ, vr'o 75 de kilometri. Deci, Drandarevski nu spunea o imposibilitate materială, dat fiind faptul că există și o linie ferată între Giurgiu și București.

Și i-a și speriat rău pe Bucureșteni amenințarea generalului bulgar. Cafeaua lui Drandarevski, de cum povestea ei a apărut tipărită într'un ziar bulgar și reprodusă în gazetele bucureștene, a devenit subiectul de conversație de predilecție la ordinea zilei. Mai ales la Capșa era mare emoțiunea, și chelnerii aveau cuvântul de ordin ca în fiecare clipă și pentru orice împrejurare, să țină gata fierbinte, subțire, dulce și cu caimac, cafeaua lui Drandarevski...

Durere și fatalitate, — Drandarevski nu s'a ținut de cuvânt. Poate l-a și uitat, — când deteră peste el evenimentele de acuma, — evenimente cari l-au găsit tot la Ruscuc, reședința comandamentului său. Intre Ruscuc și Giurgiu curge și acuma numai Dunărea, iar dela Giurgiu până la București nu este nici azi mai mult de 75 de kilometri... Cât o fi dela Ruscuc și până la Sofia nu știm și n'avem vreme să verificăm acuma, — dar fapt este că lui Drandarevski i s'a părut mai scurtă — în tot cazul mai **sănătoasă** — calea aceasta, — și după o scurtă dar matură reflexiune, a preferat-o și a ales-o.

Unde și-o fi bând acuma cafeaua Drandarevski, — n'o știm nici aceasta, căci la Sofia n'au ajuns încă să ființeze cafelele cu renume mondial cum e Capșa în București. Dar ceace știm pozitiv, și n'avem nevoie pentru aceasta de confirmarea oficiului bulgăresc **Mir**, este că o înghite cam cu noduri.

Drandarevski! — am zis, — acest nume va rămâne simbolic. E simbolul îngâmfării oarbe — și al îngâmfării pedepsite.

Toată politica din vremea din urmă a Bulgariei pare a fi fost condusă de un Drandarevski, — sau cel puțin s'a sprijinit pe o mentalitate de Drandarevski, — și iată-i urmările.

Kirk-Kilisse, Ciorlu, Lule-Burgas, Coatalgea, Adrianopol — au venit să mai exalteze încă fanfaronada bulgară. Aeolo au adus jertfe cu adevărat, și au reputat triumfuri, — deși nu tocmai așa glorioase, având în vedere decreștințea nebănuită a inamicului. Dar priviți acuma ce s'a ales din toate acele jertfe, — și din care vină, dacă nu din a celor cari, ca Drandarevski, ajunseseră să-și închipuiescă pe bulgari invincibili?

În lumea civilă și diplomatică a Bulgariei, Drandarevski se numește Danoff. În gândiți-vă și la mutra arogantă a acestuia, în decursul tratatelor româno-bulgare, — și ceace poate nu știți: la gestul delegatului bulgar care dând cu pumnul în masă în fața comisiei române, a strigat: — „Silistra fără nimic altceva, — mai mult nu vă putem **dărui!**” Cuvânt asupra căruia tratativele s'au rupt, delegații români făgăduind să le reia... la Sofia.

Și acuma, priviți îngâmfarea, priviți aroganța bulgară turtită, strivită la pământ. Generalii români nu s'au lăudat niciodată, — și iată-i la porțile Sofiei.

Iar Drandarevski unde este? A intrat în gaură de șarpe, — iar în locul lui, bea cafeaua, ce e drept, un general bulgar la Capșa sau aicea în țara românească, — dar o bea fără sabie la coajă, ca prizonier...

Multe învățăminte sunt pe lumea aceasta. Drandarevski le-a mai îmbogățit cu unul. E păcat de bulgari că a trebuit să-l plătească atât de scump, — dar în schimb, să sperăm că are să le folosească. ✖

Ce era să peară literatura universală de pe urma războiului balcanic?

Cei patru aliați din Balcani și-au făcut socoteala cu Turcul. Purtați cum erau de avânt războinic Europa le ridică osanele. În acelaș tempo de avânt trecură dela eroism la cruzime și sălbătăcie, întrecându-se în măcelări asupra îngenunchiaților. Europa își face iarăș judecata: cu o jumătate de gură îi laudă, cu alta îi condamnă, — în decursul meditațiilor asupra balcanicilor, ca și cum ar răsufli un gând printre șirile unui scris, ea își zice totuș, în taină:

— **Ti-ai găsit! Balcanicii tot balcanici au rămas!**

Românii erau să se îngrozească în judecata ce și-o făcuseră, cu oarecare teamă: că anume cei patru aliați își vor schimba numele de **balcanici** în nume de **eroi**, cum **curcanii** lui Penes din poreclă în nume de **triumf**? Intervenția românească în Balcan dovedește că aliații nu vor în ruptul capului să-și schimbe porecla. Dacă și-ar fi schimbat-o dicționarul limbilor ar fi suferit o pagubă:

Ar fi dispărut fraza: **balcanism literar!**

S'a spart în Orient târgul Vienei...

E nu se poate mai elegic: diplomația vieneză într'un timp, relativ scurt, trece prin următorul lung drum politic: dela **pentru status-quo** — **împotriva** lui; dela protectorat și prietinie cu Turcia la ruperea tuturor relațiilor, părăsirea ei; dela frăție de arme și legături politice cu România — aproape la răcire totală față de aceasta; dela ură împotriva Bulgarilor — la curtenirea lor.

Dar lumea vede altceva: diplomația vieneză se ceartă mai rău cu sine însăși: ea se face că susține principiul național în Balcani și e gata să ascute armele pentru tăierea granițelor Albaniei, însă acasă, în țară: **cum stau lucrurile?**

Vorba veche: vede paiul din ochii altuia și nu vede bărna dintr'ai săi!

Războiul balcanic va aduce și această surpriză: diplomația vieneză încasează cel mai mare eșec: i se sparg toate târgurile din Orient!

Chestiunea reciprocității — pe drum să se rezolve!

Guvernul român a trimis guvernului ungar următoarea telegramă:

București, 1913. Aflând guvernul nostru din organele oficioase ale măritului guvern ungar că ar fi aplicat să rezolve cu exactitate chestia reciprocității, vă anunțăm că noi am și dispus edificarea a trei universități pentru Ciangăii din România, în localitățile Prăjești, Brustureasa și Giuzoști. Guvernul român mulțumește guvernului ungar pentru gândul bun la care a revenit și așteaptă cât mai în grabă luarea măsurilor de reciprocitate pentru Români din Ungaria.

Guvernul ungar după cum aflăm, a răspuns guvernului român prin următoarea telegramă:

Budapesta, 1913. Indată ce ne vom desmeteci din criza balcanică, cu cea mai vie satisfacție o să purcedem la fel față de frații dv. dela noi. Deocamdată, rugăm măritul guvern român să ne indice localitățile cari ar fi mai potrivite pentru universitățile românești dela noi; noi vă recomandăm Clujul, Sibiiul și Oradea. Vă rugăm de răspuns urgent pentru a ști cum să echilibrăm bugetul țării ca mai repede să rezolvim „reciprocitatea”. Până una alta rugăm ca să ne recomandați arhitectii dv. cei mai pricepuți în vederea înălțării pompoaselor edificii în stil românesc. **Contele Tisza.**

Alte amănunte ne lipsesc. Bănuim însă că telegrama guvernului român trimisă în românește guvernului ungar din cauza oficianților dela oficiul telegrafic cari nu cunosc altă limbă decât ungureasca, ar fi suferit o ușoară lesiune.

S'ar mai fi spus adecă acolo că guvernul ungar, la caz că guvernul român și-ar fi ales și Clujul ca loc cu universitate românească, ar fi aplicat de pe acum să dărâme actuala universitate ungurească de acolo.

Cine-s ce-l mai mari mizantropi de pe lume?

Nimeni nu va sta la îndoială să răspundă: Ungurii. Bieții de ei suferă de orbeață — politică: în prima minută se cred cei mai viteji oameni de pe lume, într'a doua cei mai nefericiți. Aci sunt pentru Tron, aci împotriva Tronului cerind rege național și Ungarie independentă. Aci injură și fac cătanele regelui Carol de oamenii cei mai de nimic, aci solicită sprijinul și „frăția de arme” a acelorași de sub conducerea aceluiaș rege.

Cu ce mai rămân?

Cu mila și compătimirea națiunilor cari au un simț sănătos, puternic, real în urmărirea idealurilor naționale.

Viena și chestiunile balcanice.

Văpaia focului balcanic dogorea tot mai întetită. Inșă nimeni n'o simțea atât de viu ca contele Berchtold. D'aci călătorii de-ale contelui în stânga și dreapta, pe la curți: dela București la Roma, dela Roma la Berlin. Lansa cu toată puterea convingerea sentențioasă:

— Menținerea statului quo!

Focul Balcanului isbucni violent și — dărîmă status-quo, nimeni nu-l mai putea ridica.

A căzut status-quo! Ce era de făcut? Diplomația vieneză în frunte cu Berchtold:

— **Facem Albania**, (nu-i permis să se întărească Sărbii, dușmanii de moarte, și pentruca să nu li se împotrivescă restul Europei își ziceau:) susținem principiul național în Balcani, golim Scutarii!

Lozincea cea din urmă, eroită zilele acestea la Viena e:

— **Să facem Macedonia autonomă!** Sus principiul național! (trebuiau să amintească iarăș acest perfid argument — cu alte ținte!).

Judecătorii destinelor balcanice par însă a răsări la — București.

Iar carul cu mort al diplomației europene trece înainte schimbându-se numai cununile cu lozince...

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță schimbare de temperatură, în părțile dela răsărit pe unele locuri ploi cu furtuni.

Prognostic telegrafic: Cald, pe unele locuri ploi și furtuni.

Temperatura la amiazi a fost 24.2 C.

Goană împotriva învățătorilor români. Vânătoarea după școalele confesionale române continuă cu aparatele cele mai drastice. Nu e zi, în care să n'auzi, că cutare dascăl român a fost amendat, cutare pedepsit cu pierdere de oficiu pe mai mult timp, iar alții pur și simplu dați afară din slujbă. Chestia de a fi dascăl confesional român a ajuns astăzi un adevărat martiraj. Și aceasta pentru marele păcat, că dascălii români nu se pun cu totul în serviciul „ideei de stat” și nu învenineză sufletul tinerilor elevi români cu spiritul învățăturilor străine. Azi încă au fost pedepsiți doi învățători români din comitatul Aradului: dd. **Crăciunescu și Dârlea** din Șoimuș, pentru motivul, că au îndrăznit să ceară ajutor de stat. Comisia administrativă i-a tras în cercetare disciplinară și le-a tocat la amândoi câte-o zdravănă amendă. N'a folosit nici pledoarea foarte clară a avocatului d. Dr. Stoinescu din Arad. Au fost pedepsiți amândoi inculpații, deoarece nu se poate închipui, ca vre-un dascăl român acuzat să scape cu fața curată dinaintea judecătoriei maghiare.

Procesul unui preot vrednic. În apropierea Reghinului e situată comuna **Apafta** ai cărei locuitori români sunt aproape toți iobagii contelui Huszár. Parohia gr. cat. săracă avea o biserică și o școală de tot neîngrijită. De când pâr. Ieroteiu Crișan păstorește acolo biserica a fost reparată și a câștigat o avere

frumușică, în locul școalei dărăpănată s'a ridicat o școală nouă. Părintele și-a câștigat dragostea poporenilor și stima intelectualilor din acele părți.

Acum auzim că Sfinția Sa ar fi târît în proces de — autoritățile bisericesti! Anume interese personale au adus lucrurile aici! Cunoaștem motivele de impecuare și stăruim ca procesul dlui părinte Crișan să fie întrerupt — pentruca să nu fim siliți a da acele motive în publicitate.

Apel la inimile bune. Poporenii din comuna Chirpăr (com. Sibiu) dela 1908 în nici un an n'au putut să-și strângă recolta câmpului, furtunile și vremile grele le-au zădărnicit orice strădanii cu economia câmpului. Același blăstem i-a ajuns și anul acesta. Descurajarea e nemai-pomenită, sărăcia e insuportabilă.

Pentru mântuirea existenței acestor poporenii apelăm la inimile bune ale neamului, la spiritul de jertă al băncilor ca să-și trimeată obolul.

Orice daruri să se trimită Oficiului parohial gr. or. în Chirpăr—Kürpöd (com. Sibiu) și se va da seamă de ele în ziare.

Atașatii militari și corespondenții de ziare la Corabia. Alaltăieri au plecat cu iachtul regal „Stefan cel mare” din Giurgiu spre Corabia, unde e cartierul general al armatei române, atașatii militari străini și corespondenții de război ai diferitelor ziare:

Atașatii militari sunt următorii: colonel Iskubski, din partea Rusiei; colonel Hranilovici din partea Austriei; locot.-colonel Zyon din partea Angliei; locot.-colonel Calafatovici din partea Serbiei; major Bronsart von Schöllendorf, din partea Germaniei; major Arturo Sola din partea Spaniei; căpitan Pichon din partea Franței și căpitan Ferigo, din partea Italiei.

Iar corespondenții de ziare: căpitan Cecil Patinges, dela „Daily Telegraph”; Carl Marilaun dela „Zeit”; Franosge Mac Culegh dela „Daily News”; Anker Hőzbro Kirchedy dela „The Politiken”; N. Ciocărdia dela „Universul”; Al. Ciurcu dela „Adevărul”; Dr. Caragianni dela „Epoca” și baronul Binger dela „Gross-Österreich.”

Un submarin francez — scufundat. Din Paris vine știrea, că Joi în golful de Juane s'a scufundat submarinul francez „Fresnel”. În golful de Juane se țin exercițiile armatei de marină. Mai multe torpiloare și submarine au început acțiunea de salvare. Toată noaptea au lucrat, dar până azi dimineată nu l'au putut face să plutească.

x Cea mai ieftină sursă de cumpărat sticlării, porțelanărie, lampe și obiecte artistice de lux. Cadre pentru tablouri se execută cu prețuri foarte moderate și prompt. **Fischer Mór, Arad,** bulev. Andrassy nr. 25. Telefon pentru oraș și comitat 568. (Fi 1135)

x Atragem atențiunea on. public asupra anunțului „HEBE” publicat în numărul de azi la partea inseratelor.

In atențiunea proprietarilor de vii. Cine nu s'a convins încă de mijlocul „Cucasa” pentru combaterea peronosporiei, încerce cu ulțoii verzi Preparatul nu arde vîstării, se lipește bine de vițele de viie și se disolvă ușor. Cantități pentru 10, 50 și 100 litri, vezi inseratul D-ta și eu știu”. (U. 1107—10.)

x Nadler és Dr. Schönfeld fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII.** Prater 9. O recomandăm în atențiunea on. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

Lul Pegasus.

I.

Hi! măi Pegasus, hi! gloabă
C'am găsit un subiect
Și vreau azi pentru gazetă
Să scriu ceva cu efect!

Hi! că-ți dau foi dulci de laur
De curmal, de-eucalipt
Hi! măi hi, că 'ntr'o mînie
Teamă mi-e că te mînc fript!

II.

Broaștele din tîu îți cîntă
Sub lumina de „luceafăr”
Ai noroc că nu sunt fiară,
Canibal ori țulucafăr!

Iar pe-aiți or să te 'nname
Ca pe orice simplu cal...
Vei mai sta tu multă vreme
La ogrinji din Ardeal?!...

Curtezanel cu pantofi de antilopă.

Intr'o noapte delirantă
Simțind moartea iminent
Il chemai pe nenea-Aghiută
Să-i las vagu-mi testament.

El crezând că ești cu mine
Ca să scape de ăst mediu,
Mi-a trimis o telegramă
Că-i de-o lună în concediu!

„Tiger, Tiger”!

„Tiger, Tiger fată mică,
Tiger fată japoneză
N'o să-ți știe Franța roșă
A disgestului geneză!

Lacom te-a primit Parisul
Și-azi de viața-i ești sătulă,
Tiger, Tiger fată mică
Speriată libelulă!

Te gîndești la Sakya Muni
Și-ți sorbi blondul capuținar, —
Cum ne-am potrivit de bine,
Tu frumoasă și eu tânăr!

Tiger, Tiger fată mică
Tiger fată japoneză,
N'o să-ți știe Franța roșă
A disgestului geneză!!

Blondinei cu șalul lila.

Blanca, Blanca fată mare
Cu ochi verzi, cu față pală,
Nenorocul joacă hora
Cu viața mea banală!

Trece ziua, trece noaptea
Și eu umblu treanca-fleanca...
Ne-om mai revedea vre-odată,
Blanca, Blanca, scumpă Blanca?!

O problemă grea-mi impune
Azi iubirea-mi colosală...
Cât n'as da o! Blanca, Blanca
De-ai fi autocefală!!

/ astor.

Cronica socială.

Astra la Căianu mic. D. Dr. Iulian Chitul dir. desp. și Pompeiu Făgărășian secretarul desp. convoacă adunarea generală cercuală a despărțământului Beclean pe ziua de 3 August la Căianu-mic. În program e luată și o prelegere populară.

Teatru — în Căianu mic va da tinerimea română de acolo la 3 August, în școala conf. rom. gr. cat., cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Beclean al Asociației. Venitul e destinat desp. Beclean.

Concertul Mărcuș-Crișan-Barbu — în Reghin, dat la 17 Iulie, după cum ni se scrie, a avut un rar succes. A asistat o mare mulțime de localnici și de intelectuali din satele învecinate. Și tocmai acest triumf artistic românesc a umplut de ură pe Ungurii Reghinului cari fiindcă nu pot să prestea așa ceva tipă după cenzură! Ce și pot face altceva sărmanii, nepotincioși?!...

Serată muzicală-teatrală — în Ilva-mare va aranja tinerimea de acolo sub egida Asociației la 3 August. Venitul e destinat cumpărării de cărți pentru biblioteca populară locală. E binevăzut costumul național al damelor și domnilor.

Concert și teatru — în Oravița-montană va da reuniunea de cetire și cântări gr. or. rom. din Oravița română Sâmbătă, la 2 August, în Grădina de tir. Se va juca piesa teatrală „Sticla din urmă.”

Petrecere de vară — în Reghinul-săsesc se va aranja la 11 August în pavilionul promenăzii din loc. Venitul pentru scopuri filantropice.

Serbări culturale — în Basna va aranja la 2 August despărțământul Diciosănmărtin al Asociației cu prilejul adunării sale generale.

Ultima oră

SITUAȚIA FOARTE GRAVĂ ÎN BALCANI. Rusia va ocupa Armenia, iar monarhia sandjacobului Novi-Bazar. — Monarhia și Italia contra aliaților.

Arad, 26 Iulie.

Situația în Balcani este iarăș mai gravă. Se șvonește că marile puteri europene au dat mandat Rufeii să ocupe Armenia, în același timp și monarhia austro-ungară va ocupa sandjacobul Novi-Bazar. Situația, dupăcum se vede, e o foarte gravă chestiune cum vor putea marile puteri să limpezească situația atât de mult turburată prin nesocotința Turciei.

Austro-Ungaria va ocupa sandjacobul Novi-Bazar.

Londra. — Ziarul „Daily News” afirmă iarăș că imediat ce Rusia va intra în Armenia, monarhia austro-ungară va ocupa Sandjacobul Novi-Bazar.

Paris. — Ziarul „Echo de Paris” publică două telegrame senzationale primite una din Roma, cealaltă din Viena. După informațiile acestui ziar:

Monarhia austro-ungară și Italia s'au decis a împiedeca între orice împrejurări înaintarea Sârbilor și Grecilor. Guvernele au ajuns la înțelegere deplină, cari să fie pașii de represiune ce vor trebui să se facă.

După publicarea acestor telegrame, ziarul mai sus amintit face apel la guvernul francez cerând de urgență toate dispozițiunile de lipsă, ca nimenea să nu împiedece cererile juste ale Sârbilor și Grecilor.

Avertismentul puterilor.

Constantinopol. — Azi s'au făcut demersurile puterilor la poarta turcească. Miniștrii plenipotenți ai puterilor s'au prezntat pe rând la marele vizir și la ministrul de externe pledând pentru revocarea trupelor turcești în linia Enos-Midia și pentru încetarea oricărei acțiuni militare. În special întreita antantă a fost de-o rîgurozitate extremă în a arăta ce urmări funeste vor urma pentru Turcia dacă armatele turcești nu se vor reintoarce dincoaci de linia Enos-Midia.

ECONOMIE.

Bursa de cereale din Budapesta.

— 26 Iulie.

—După 50 kilograme. —

Grâu pe Octomvrie	11.48
Grâu pe Aprilie 1914	12.03
Secară pe Octomvrie	9.07
Porumb pe August	7.98
Porumb pe Maiu 1914	7.32
Ovăș pe Octomvrie	.827

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

ORIGINAL BENZ
garnituri originale de îmblătit.

Locomobile cu benzină
stabile și culcate.
GARANȚIE DE PLINĂ.
Prețurent gratis.
Condițiuni favorabile de plătire.

Adresa:
Benz Ungar'sche Automobil-und Motorenfabric A. G.
BUDAPESTA, Centrala: V., Dorottya-utca nr. 9.
(T 996) Fabrica: VII., Ilka-utca nr. 31.
Telefon nr. 168-79 și 29-24. Te 996

Réthy János
fabrică de cârnați și de cârnuri cu putere
:: electrică ::
DEVA, PIATA PRINC PALA.

Re 1142

Oferă bogatul său magazin de cârnuri afumate: în fiecare sezon se capătă carne proaspătă de vită, vițel, porc și miel, cu cele mai ieftine prețuri de zi. Apoi, sunce murate excelent, limbi de vită, vițel și de porc, pește (kaiserfleisch), coaste afumate, toffelul de mezeluri reci, pregătite în mod foarte gustos, în fabrica proprie.
Prețurent, cu provăcare la acest ziar, se trimite franco.

CELE MAI BUNE MOTOARE!

Kc. 1201

Garantție pe mai mulți ani!

Motoare Diesel originale Körting
Motoare absorbitoare de gaz și de benzină. Garnituri de îmblătit cu benzină și ulei brut, cu vehicule Noutate senzațională! Noutate senzațională!
MOTOARE CU OLEIU BRUT
fără stropire cu apă, — cap de aprins și fără compresor

Gellért Ignác és Társa
birou tehnic.
BUDAPEST, V., strada Koháry nr 4.
In interesul d-voastră cereți prospect!

Bo 994-20

FATA
juvenilă, trandafir și curată vei avea, dacă vei întrebuința renumita
alifie pentru față și săpunul lui
GOLDSTERN DE VUKOVAR.
Se pregătește în farmacia lui
KIRCHBAUM, Ó-Vukovár nr. 23.
Prețul 1—1 coroană.

Cel mai mare și mai ieftin magazin de gramofone și plăci pentru gramofone în Ungaria.

Ceasornice, bijuterii, gramofone, plăci.
Chiar și pentru plățile în rate? Ceasornice „Strapa”, dela 5 cor. în sus, încele-litera 89 fl. cor. 110 cu pietri 2 cor. Lunar none recepții de plăci. Mare magazin de articlii pentru sport și lașpe electrice pentru buzunar! Pentru ceasornice și gramofonele noi se dă garanție pe 10 ani, iar pentru reparație o garanție de 5 ani. Atelier de reparație pentru ceasornice, bijuterii, gramofone. Schimb de aur și argint zdrobit.
Tóth József, Cronometrier și orologier artistic. Seghedin (Szeged) Dugonics-ter nr. 11. Numerase scrisori de recunoștință. Prețurent ilustrat gratis. Permanent nouități de plăci românești. Atențiune! Caut cântăreți și cântărețe, coruri și țărături românești pentru recepții de plăci. To 1253
Rog să mi-se trimeată oferte!

Mme B. GOLDSTEIN
Brașov, str. Kloster 33.
„Prima fabrică de corsete din Brașov”

Execută și expediază orice articlii în bransa aceasta. — Rog să cereți prețurent ilustrat. — Ga [202-50]

CORSET CHIC

Execută lucrări pentru lăminatul central cu electricitate, baterii de electricitate, curent slab, apaducte și canalizare, în orice mărime și execuțiune. — Liferează motoare, mașini industriale, transmisiuni, aparate medicale și pentru semnale, fiere de călcat cu electricitate, aparate pentru încălzit și fert. — Execută schițe, proiecte, prospecte și socoteli de rentabilitate.

Magazin permanent de toffelul de lampe electrice și material de instalațiuni.
Proiecte, prospecte și socoteli de rentabilitate gratis fără obligamente.
Plătiri în rate! Ga 1143 Condițiuni favorabile de plătire! Plătiri în rate!
Pentru lucrările executate garanție pe mai mulți ani. :: Intreprinderea aceasta nu e provizorie.

Fondat în a. 1845. Telefon 162-01.

DREHER IGNACZ és FIA
fabrică de mărfuri fine de oțel
BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă toffelul de cuțite de buzunar, foarfece, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog. (E 599-50)

Tot felul de STAMPILE.
execuție promptă, ieftină și frumoasă, precum și alte articole atingătoare de această branșă se află numai la

Prima fabrică sibiană de stampile
A. R. Feld
Sibiiu,
Elisabethgasse nr. 17

BUDAPEST P. SIMONS
Hotel, ZUR STADT PARIS,
Nou renovat! Nou renovat!

E 1127

Hotel de renume. 100 chilii cu aranjament confortabil dela cor. 3. — în sus. Lumină electrică și serviciu (curățirea hainelor). Spre întrebuințare stă la dispoziție telefonul urban 27-56 inclusive baie în hotel. Cafenea elegantă. Restaurant excelent în Parterre. Berărie în „BACHUSKELLER”. Prețuri solide. Halta tranvaielelor orașanești cari aduc la toate gările și stațiunile vapoarelor.

INGINER
CAROL GRAEFF,
birou tehnic și întreprindere de instalațiuni
Bistrița, (Besztercze) str. Lemnelor 21.

OLIVIU PASCU

inginer diplomat

Orăștie--Szászváros

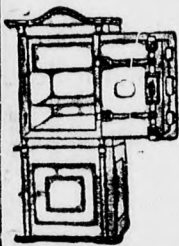
Strada Berilului numărul 8.

Îndreptinde ori-ce lucrări tehnice și anume: măsurări de pământ, de păduri, parcelări, corecții de hotar, brazde, cât și desemnări de mape și schițe. Pregătește planuri și preliminare privitoare la-orice-fel de clădiri și alte lucrări; edifică vile, case de locuit, clădiri economice, plafoane și poduri de betonarmat, șosele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale, apeducte, jilipe, etc. — Interesații sunt rugați a se adresa cu încredere firmei care cu plăcere le va sta la dispoziție! (Pa 1051-52)

Cassă pentru bani și documente

sigure contra focului și hoților

Mo 1112

numai fabricate proprii de toate soiurile și în orice mărime, gata în tot felul de executări în depozit, netede și îndoite, fără legături lungi prin umare nici un sprijin pentru pârghia hoților. Casse cu casete separate contra focului și Parquil în periferie casete pentru matricule mici și mari. Prețuri moderate. Pentru toate, comune și societăți etc. după învoie și în rate.

GUSTAV MOESS, SIBIU,
Quergasse Nr. 3. Hechtgasse Nr. 4.
Casse panțerate numai la comandă.

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

Are efect neîntrecut la boala de plămâni și de piept moderatează catarul, încetează tusea împreună cu dureri. Incetează aprinderea de gât, răgușala și boala de gâtlee, precum și ferbințala, durerile de stomac și colica. Vindecă hemorizii și boala genitală, curățește rinichii, deșteaptă pofta de mâncare și promovează mistuirea. Mijloc excelent contra durerilor de dinți, a dintelor găunoși, contra mirosului greu de gură, precum și contra tuturor boalelor de gură și dinți, răgăleii, încetează mirosul greu provenit din gură sau stomac. Mijloc excelent contra limbricului lat. Vindecă orice rană, locuri de răni, orbălii, beșicile provenite din ferbințelii buboale, urtorul. Are efect excelent contra durerilor de urechi.

E bine să se găsească în fiecare casă pe timpul când bantue influența, holera sau alte boli epidemice. Adresați-vă lui: **A. THIERRY, farmacist la „Ingerul păzitor”, PREGRADA, lângă Rohitsch.** 12 sticle mici sau 6 mari, sau 1 sticlă mare specială 5/60 cor. La comanda mai mari, se acordă rabat considerabil.

VERITABILĂ ALIFIE-CENTIFOLIA A LUI A. THIERRY împiedică și încetează inveninarea sângelui orice operație dureroasă adeseori devine de prisos. Folositoare femeilor lăuze contra durerilor de tăte, — opririi laptelui și întăririi țitelor. Are efect sigur și excelent contra orbălii, picioarelor rănite, rănilor, umflării membrilor, — durerilor nervoase în oase, buboalelor, — sdrobițiilor, împunsăturilor, tăieturilor și contra altor răni. Îndepărtează corpuri străine și anume: sticlă, vase, praf, salitru, spini etc.; efect excelent la concrește, carbunculus, rac, vermi, putrezire, bășici, răni provenite din arsură, boala îndelungată imbulzirea sângelui, scurgerea urechilor, precum și la opăririi pielei copilășilor etc. etc. 2 teșle cor. 3/60.

Expedarea se face numai cu ramburs sau trimițându-se banii înainte. În Budapesta de vânzare la: farmacia **Török József**, și în numeroase farmacii.

În cantitate mai mare de vânzare la drogheriele **Thalmayer és Seitz, Hochmeister** utoda! și **Radanovits Testvérek** în Budapesta, ori direct dela **A. Thierry, farmacie la Ingerul păzitor, Pregrada, lângă Rohitsch.**

CASSA de PĂSTRARE (REUNIUNE) în SĂLIȘTE.**AVIZ.**

Cassa de păstrare (Reuniune) în Săliște primește depunerii spre fructifioare cu 5 și 5¹/₂ % după mărimea sumei și termenul de abțocere.

DAREA DE INTERESE O PLĂTEȘTE INSTITUTUL

(Ca 1250)

D. RECTIUNEA.

E rușinos și scandalos

să umbli cu ghetete murdare când ghetete curățite cu noua inventata cremă Ferbol în decurs de 5 minute devin ca și noi. De vânzare în orice culoare. Prețul unui tub 60 fil. Primim ghetete spro vopsire. 1 pereche 60 fil. În decurs de 3 ore sunt gata. Sa 921

Tocuri de gumă: „Palma”, „Parat”, „The Star”, precum și șiroțuri pentru ghetete și creme cu prețuri — foarte ieftine. Prețuri fixe. —

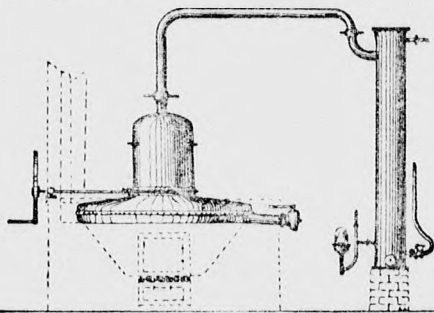
Fiți atenți la firmă!

Sándor Dezső magazin de ghetete

ARAD, strada Deák Ferencz numărul 8.

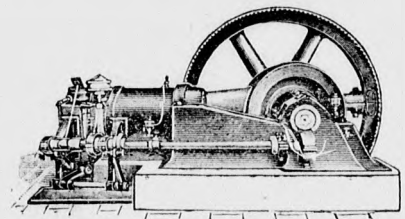
Urmașii lui **GÁLIK LAJOS****ZVOLENSKI TESTV., arămar,**

atelier și magazin: Budapesta VII., Kertész-u. 8.

Fabrică și liferează, în cea mai excelentă execuție: **Cazane** de fier rachie, precum și garnituri complete fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Zo 983

Catalog trimet gratis.

SCHLICK-NICHOLSON

Fabrică și birouri: BUDAPESTA, VI, Váci-ut nr. 45-47.

Numerii telefoanelor: 74-16, 74-17, 98-58 și 114-65.

Fabrică de mașini, vagoane și năi, societate pe acții.

Motoare Diesel. Sistem: Nicholson-Lietzenmayer.

Motoare absorbitoare de gaz sistem „Luther-Münzl” turbine de gaz sistem „Melmps Pfenninger”, mașini cu aburi, mașini pentru năi, cazane pentru aburi cu țevi de foc și pentru apă, aparate pentru curățirea apei. Aranjamente complete pentru stabilimente frigorifere, — fabrici de gheață, — abatorii, stabilimente termochimice, — fabrici de zahăr, — fabrici de spirit, — cherestree, — fabrici de țigla și pentru alte stabilimente industriale. Turbine și pompe circulare, cu apăsare mică și mare. Țevi din fier turnat, țevite și cu mănunchiu, pistoane, poduri de fier, și mecanisme pentru coperișe, ținătoare și stâlpi cu cuie, scripte și vârtejuri. Vagoane de tren pentru persoane și mărfuri, precum și pentru trenuri electrice. Tot felul de mașini și obiecte de fier vărsat pentru clădiri, turnătorie de metal și statui. Mașini agronomice: garnituri pentru mașini de îmblățit, mașini de sămănat, tăietoare „Ásványi” pentru tullei, ciururi pentru bucate, pluguri, mașini pentru nutrețuri, mașini cu motor pentru sămănat etc. Vapoară pentru transport de persoane și de mărfuri, șlepurii, pontoane, mașini de desnomolit, vârtejuri notătoare, elevatoare etc. E 1132

INȘTIINȚARE PREALABILĂ.

Atelier nou!

SALON DE COIFFURE.

Avem onoare a aduce la cunoștința on. public că în palatul bar. Bohus din **Arad, str. Zrinyi nr. 2. am aranjat**

un atelier de frizat absolut modern special pentru dame și special p. bărbați.

În urma îndelungatei praxe în străinătate pe acest teren am obținut **numeroase distincțiuni**; și, deci vrem să facem servicii și on. public din Arad. **Executăm:** spălarea părului, cu schampoing, — electricitate, — petrolen; ondulări, frizuri **moderne, istorice și pentru serate**, — totfelul de lucrări

de păr, după moda cea mai nouă. **Transformații, Bandous, Scheitli, Chignon. Piete de păr** cu prețuri convenabile. Deosebit atragem atențiunea onoratului public asupra

atelierului nostru pentru vopsirea părului

și asupra **mijloacelor noastre pentru vopsirea părului**, cari sunt absolut libere de orice conținut de metal și argint, cu un cuvânt sunt absolut nevătămătoare și astfel e exclus ca mai târziu părul să primească culoare verde, roșie etc.

Cu acest mijloc, pentru cari oferim garanță, se poate vopsi în orice culoare, și anume: dela **mat și blond până la negru**, precum și în actuala obicinuită culoare **roș-intunecat**.

Rugând binevoitorul sprijin al onor. public, suntem cu distinsă stimă:

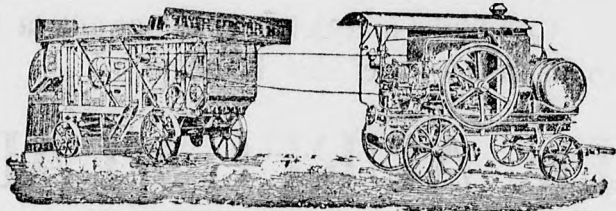
Gallik A. și Székely B.

INȘTIINȚARE! Aducem la cunoștința domnilor propriet. economi, că **pentru sezonul trierului**

suntem în pozițiunea să putem expedia imediat 3 garnituri de 4 HP. pentru imblătit cu vapor, 6 garnituri de 6 HP. și 6 garnituri de 8 HP., precum și mai multe garnituri de imblătit cu benzină și motoare foarte ieftine și pe lângă plă-tiri favorabile în rate de fabrică. Avem în depozit mai multe garnituri uzate.

•• Schimbăm garnituri. ••

Bu 1189

FRAȚII BURZA prăvălie de mașini econ. și ferărie, reprezent. cerc. ai fabr. de mașini Schlick și Nicholson. **ARAD, PIAȚA BOROS-BÉNI NUMĂRUL 1.**

Am onoare a aduce la cunoștința onor. mei mușterii, că mi-au sosit elegantele

modeluri de pânuri de primăvară și de vară.

Cu stimă: **Gergely Sándor,**

salon de modă pentru dame. Ge 1111

BRAȘOV, Târgul Inului numărul 28.

IN ATENȚIUNEA DOAMNELOR!

Pielea frumoasă a feței e condiția principală a frumuseții. Fiecare dăimă nutrește această dorință ferbinte, dar, regret, luându-se ele după reclamele alarmante, rămâne numai cu dorința. — Cea mai bună dovadă despre bunătatea unui articol este faptul că este el de răspândit. — Bunătatea neîntrecută a **preparatelor dr.-lui Sihulsky** o dovedește, afară de numeroasele scrisori de recunoștință, faptul că anual expediem în toate părțile țării și în **Europa, dar și în Asia și America** avem numeroși mușterii, cari comandă deodată sute de pachete, pentru că să facă economie cu cheltuielile de expediare.

Preparatul renumitului dr. Sihulsky **nu conține materii vătămătoare**; întrebuințarea acestui aparat îndepărtează

pistruele, petele, sgrăbunțele, lucirea feței și roșăța feței.

Preparatele dr.-lui Sihulsky, și anume: **alifie pentru față, cremă de mătase, săpun, pudră de mătase, apă pentru față**, sunt pentru întrebuințare de noapte și ziua.

!!! Feriți-vă de imitații. Preparatele adevărate sunt numai cele prăzute, pe tegle și pe împachetarea externă, cu fotografia și iscălitura dr.-lui Sihulsky!!!

Alifie pentru față de dr. Sihulsky	... cor.	1.40 fl.
Săpun " " " "	" " "	70 "
Apă " " " "	" " "	1.40 "
Cremă de mătase " " "	" " "	1.20 "
Pudră " " " "	" (în orice culoare) "	1.20 "

Cosmeticul lui Puky pentru mâni, deși e preparat nou, se bucură unicul preparat, care chiar și mânilor celor mai neglijate le dă culoare albă ca zăpada și redă pielei o finețe ca de catifea. Modul de întrebuințare se dă la fiecare sticlă. **Prețul 70 fl.**

Pentru îngrijirea **spiritul pentru păr „Capillor”**, care împiedică căderea părului oferim **rea părului și ca un adevărat nutremant al rădăcinii părului, împiedică chelția.** — Modul de întrebuințare se dă la fiecare sticlă! **Prețul 1 cor. 20 fl.**

„Regenerator pentru păr” redă părului cărunț culoarea originală **Prețul 2 cor.**

Comenzile peste 10 cor. se expediază franco.

Preparatele mai sunt de vânzare la:

Farmacia MEZEI și ALEXANDER în Kassa.

Scrizeți adresa corectă. — Comenzile se expediază imediat. Discreția e asigurată.

Mihályi Béla

pictor pentru biserici

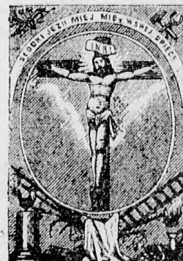
UNGVAR, Dombalja-utca 7 sz.

Ca autor expert al picturii bisericești greco-orientale și gr. catolice îndrănesc a ruga sprijinul on. dni preoți gr. orientali și gr. catolici.

EXECUT:

pictarea modernă a internelor bisericilor, în stil simplu și decorat, tablouri pentru cerimi și pereți, executate excelent. — Totfelul de picturi bisericești, și anume:

icoane pentru iconostase, altare, jertfelnice, cruci și pentru prapori, executate pe mătase și pânză, plascente și crucifixe pictate în mod artistic.

Anticipez de pe acum mulțumitele mele pentru binevoitorul sprijin al on. dni preoți.

Mi 1237

Crucifixe

pentru drumuri și câmpii, din material bun, tinichea zincuită, — pictate cu uleiuri durabile și cu inscripție și cuie

înălțimea	100 cm.	136 cm.	160 cm.	180 cm.
depărtarea între brațe	85 cm.	120 cm.	130 cm.	140 cm.
Prețul	30 cor.	40 cor.	60 cor.	70 cor.

Am o mulțime de scrisori de recunoștință. — Planuri gratis. — Mergerea la fața locului o fac pe cheltuiala proprie. —

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

Arad, Weitzer János, palatul Minorităților.

Telefon 35.

Telefon 35

Instalațiuni electrice cu prețuri foarte convenabile
Oferim on. public candelabre elegante
cu prețuri moderate. Ținem la dispoziție
prețurentul original al celor mai
de seamă fabrici de candelabre. Exe-
cutăm totfelul de transformări de cande-
labre, cea-ce aducem la cunoștință mai
ales acelor ce-și schimbă locuința. Tele-
foane de casă, instalațiuni de sonerii
electrice pentru camere, aranjamente
și reparări; lampe electrice pentru
busnăar, ciucuri și prisme de sticlă;
tot felul de articli și instrumente de
luminație.

Cu deosebire stimă:

INTREPRINDERE TEHNICĂ ȘI DE LUMINAȚIE

HOFFMANN és Társai, în ARAD.

Subscrisul vind lemnul de gorun și fag
de pe un teritor de 993 $\frac{1}{2}$ jug. cat. aparți-
nătoare moșiei din Bobelna (gara ultimă
Orăștie-Szászváros). Distanța de tren 10 klm.
Pe acest teritor se află 44592 mc³ de gorun
și 52152 mc³ de fag lemn de construcție
(lemn de case, stâlpi de telegraf, de slipper
și de firez), afară de aceasta sunt 63396 mc³
lemn de foc. Prețul de estimare a lemnu-
lui e 767.194 cor.

Ofertele verbale, sau în scris sunt a se
provedea cu un vadiu de 10% a prețului
estimat. Licitatia verbală se ține în cance-
laria subscrisului din Orăștie (Szászváros)
în **25 August**, tot până atunci se primesc
și ofertele în scris.

Condițiile mai detaliate se pot afla la ad-
ministrația moșiei din Bobelna.

Dr. AUREL VLAD

proprietar Băbolna, posta ultimă Orăștie.

Va 1260

BIROU de INFORMAȚII ȘI AGENTURĂ ROMÂNEASCĂ.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Bu-
dapesta. Exoperez rezolvarea grab-
nică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie
ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte
drepturi, exoperez rezolvarea în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani
cu prețuri ieftine oricare sistem de motoare
de benzină ori oleu brut ori gaz. Totfelul de mașini de
treierat, totfelul de mări cu pietrii fine și cu motoare
trainice. Totfelul de mașini pentru cărămizi de cement
și năsip, automobile, pompe, ferestrele precum și alte
reevizite economice. Toate acestea vor fi garantate pe
mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai
vestite fabrici, deci dă mâna primă și nu dela agenturi
jidovești. Zilnic prim se plângeri dela țărani români,
cari cumpărând mașini dela agenți au fost înșelați, căci
neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte
a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca
să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i
scap de procese. Îi sfătuiesc deci pe fleștecare român
doritor să-și cumpere ceva, să-mi scrie, iară de agenți
jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din
casele sale.

Exoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe
amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mij-
locese vânzări și cumpărări de moșii și de păduri mari.
Cumpăr grâu, cucuruz, ovăș, boi, oi, porci etc. totfelul de
legume și poame etc. O 904

Caut agenți români pe: tru toate părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu îmi plătiți o taxă după învoială.

Cu stimă: L. OLARIU,

BUDAPEST, Margit-körút 11. 1/2. 2. (în Buda lângă podul Margit Hid).

Societatea acționară „HEBE”.

P. T.

Directiunea societății acționare „HEBE” dela
băile de apă minerală, alcalino-muriatice din Sân-
georzul românesc aduce la cunoștința on. public,
că luând în stăpânire aceste băi cu un renume atât
de bun, în vederea unui sprijin și mai mare din
partea on. public românesc a reorganizat aceasta
stațiune balneară după confortul modern necesar,
reducând totodată simțitor atât prețul scaldelor,
cât și al evarturilor.

Deasemeni a s'a îngrijit ca să angajeze un ho-
telier priceput care stă la dispoziția onorațiilor
oaspeți cu o bucătărie bună și ieftină.

Prețul scaldelor calde: cl. I. 1:20 cor., cl. II.
1— cor. — Scaldă rece 40 fleri.

Odăi de închiriat în urma mai multor clădiri
nouă cari s'au făcut sunt din abundență și prețul
lor variază între 2—6 cor.

Efectele miraculoase ale acestor ape vinderă-
toare sunt în genere cunoscute, așa că ne dispen-
sează de orice alt reclame.

Rugăm deci on. public românesc să binevo-
iască a ne da tot sprijinul. H. 1272

Directiunea societății acționare „HEBE”.

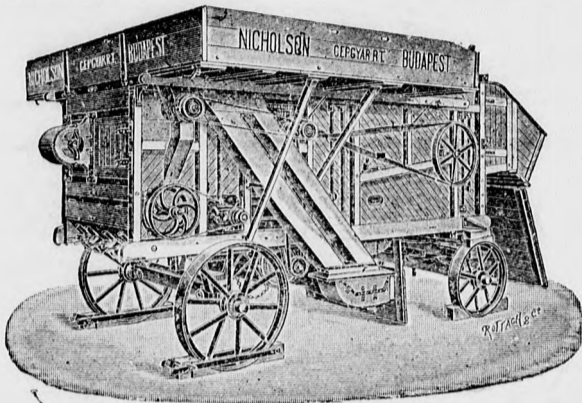
Sângerzul românesc.

(Oláh-szt. György).

AGENTURA CERC. A FABRICEI DE MAȘINI »NICHOLSON» SOC. PE ACȚII.

Liferăm cu prețurile cele mai convenabile și pe lângă plătiri favorabile în rate.
 Garnituri complete de îmblătit cu aburi și vehicule, garnituri de îmblătit cu benzină și olei brut, benzină, motoare cu olei brut absorbitoare de gaz și sistem Diesl, aranjamente pentru mori, prese pentru ulei, mânate cu apă, mașini americane de secerat, strângătoare de fân. Triere, ciururi, pluguri, mașini de sămănat și toffelul de mașini economice. Mașini pentru măsurari și rotari pentru lucrarea lemnului. Curele e celente pentru mașini, ulei pentru mașini și unsoare pentru mașini, etc.

Bu 1190

Prețurent gratis și franco.
Telefon interurban nr. 604.
Depozit special de stropitoare „Vermorel“ originale franceze.

La dorință pentru explicații și în scopul legării afacerilor unul dintre conducătorii firmei mergem la fața locului în persoană pe cheltuiala noastră.

FRĂȚII BURZA, ARAD BOROS BENI-TER nr. 1. (casa proprie).

AGENTUTA CERC A FABRICEI DE MAȘINI „NICHOLSON” SOC. PE ACȚII.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 1-5

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239—53)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracțiilor (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912.	K.	5,456,645.07
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5,458,689.43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912 (foo	„	133,667,241.—
(viață	„	11,740,710.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	1,603,400.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, care au legături bune, se primesc în serviciul Institutului cu condiții favorabile.

Să ne credeți că este în interesul D-voastră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”.

Cu coasa „Koronagyémánt”
bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel diamant, coase rele și moi nu se găesc între ele.
Pentru trănicia fiecărei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm la comanda de 10
Prețul: 1 buc: 1'80 1'90 2' — 2.20 2.40 2.50 2.60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiteră banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek,** magazin de coase „Koronagyémánt”.

Le 523 **Kaposvár, Fő-utca 22 R.**

Apeducte

Încălzire centrală cu apă și aburi, ventilaatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closete

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6-10 sz.

(E 691-20)

Alife „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra sgrăbunțelor, despoierii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșăței și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuintărea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fil. Pudră „Mágnás” (în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fil. Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuinta glicerina și vaselină, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuintat și ziua. — Prețul 90 fil.

„Anti pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fil.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1-2 întrebuintări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1'50 fil.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fil.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impedarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fil.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1'50 fil.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brunăată deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fil.

Contra ciumei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fil. O singură întrebuintărea a prafului de Ardeal pentru galiți încetează perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hipnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă pășiți de imitații!

Cea mai mare prăvălie de sticlării, porțelan și lampe

GROSZ IGNÁCZ

Lugoj, (Lugos), piața Isabella, nr 16

Ge 1013

Mare asortiment de porțelanarie și sticlărie — Lampe oglinzi și cadre precum și cadouri ocazionale și pentru nunți.

Execută lucrări de sticlă p. zidiri și încădrări.

Prețuri moderate, serviciu prompt.

POLACSEK HENRIK,

STRUNGAR ARTISTIC, BUDAPESTA, VII., Nagymező-utca 31. R

Po 084

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popici Lingnum-Sanctum, apoi articole pentru aranjamentul cafenelelor, precum: bile, dacuri pentru billard, șahuri, domino, rame pentru ziare, în prețuri foarte moderate. Totodată iau în întreprindere tot felul de reparații în bransa mea, în preț mic. Comandele din provincie se execută prompt și solid.

La RĂZBOIU 500.000 de ROMANI au ieșit în calea morții, iar la noi cu 500.000 cor.

Iti iasă norocul cu trecul în cale la **25 August** s. c. dacă îl aștrăgerea cea mai apropiată ce va fi în tepti și îi deschizi ușița ca să intre, cumpărând cel puțin un loz dela Banca Hipoecară Ungară, care îl vindem de prezent pe: — 36 de rate lunare de câte 6 coroane 30 fileri. Două lozuri împărehiate, adică unul dela Banca Hipotecară Ungară și unul dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie, împreună cu: — 40 rate lunare de câte 10 coroane.

Câștigurile principale:

Cor. 1, 00.000.—, 500.000.—, 400.000.—, 300.000.—, 2 de 100.000.—, 2 de 75.000.—, 50.000.—, 10.000.—, etc. etc.

Nici un risc!

Tot lozul câștigă!

Tragerile se țin în fața unei comisiuni supravegiate din partea statului și sunt publice. Ele au loc la: 5 și 25 Februarie, 25 Aprilie, 5 și 25 Iunie, 25 Aug. 5 și 25 Octomvrie și 27 Decemvrie a fiecărui an. Cu ocaziunea tragerii din Decemvrie se sortează câștigul cel mai mare de pe lume de:

cor. 1,000.000

Lozurile acestea nu-și valoarea ca lozurile leteriei de stat, ci joacă în continu până la finea tuturor tragerilor, astfel că un loz în caz de noroc se poate trage și de mai multeori. — Cel puțin odată însă trebuie să se tragă fiecare loz.

După primirea ratei prime imediat estradăm cumpărătorului Lista legală de rate, care conține Seria, Numărul și Litera lozurilor cumpărate, iar după solvirea tuturor ratelor i-se vor estrada lozurile originale. Observăm la acest loc, că deja după achitarea ratei prime dreptul de joc și de câștig este exclusiv al cumpărătorului. Pentru asignarea ratelor următoare trimitem cumpărătorilor cecuri postale, cruțând astfel porto.

Vă recomandăm cu toată căldura a cumpăra cel puțin unul sau două din lozurile acestea, căci după terminarea războiului la tot cazul li-se va urea prețul repede și nu vom mai fi în stare a le putea vinde sub condițiuni așa de favorabile ca în prezent.

Nu lăsați norocul să Vă treacă pe sub nas, profitați de ocaziune și întindeți mâna după el, căci nu puteți ști din ce tufă sare iepurele! Lozurile acestea sunt garantate și din partea visteriei statului, ele se primesc ca cauziune oriunde, se pot lombarda (zalogi), etc., cu un cuvânt sunt cele mai bune lozuri de pe suprafața pământului, concentrate fiind în ele toate călătările necesare și dorite.

Adastând cu plăcere comenzile onorațiilor cetitori, semnăm cu deosebită stimă:

Ustredna banka uc. spol., Budapest
Váci-körut 31. U 1271